Beleef het in Berkelland

Herijking van het beleidsstuk uit 2021

Colofon

Deze herijking van Beleef het in Berkelland is gemaakt door
Gemeente Berkelland, april 2025

Fotomateriaal
Achterhoek Toerisme & Gemeente Berkelland

Inhoudsopgave

Colofon 1

Samenvatting 3

Inleiding 5

Deel I De visie 8

2. De vrijetijdssector: een sector in ontwikkeling 9

2.1. Feiten, cijfers, trends en ontwikkelingen 9

2.2 Visies en beleidskaders 13

3. De Berkellandse vrijetijdssector 15

3.1 Feiten en cijfers 15

3.2 SWOT analyse 18

3.3 Het speelveld: de stakeholders 20

4. Visie 2030: toekomstdroom, ambitie, doelen en uitgangspunten 23

Deel II De Uitvoeringsagenda 28

5. Uitvoeringsagenda 2025 - 2028 29

5.1 Van speerpunten naar acties 29

5.2 Uitvoeringsagenda Beleef het in Berkelland 2025 - 2028 33

6. Bijlagen 36

Samenvatting

In Berkelland hebben we de ambitie om de vrijetijdssector verder te laten ontwikkelen. We leveren daarmee niet alleen een bijdrage aan de lokale economie, maar ook aan maatschappelijke opgaven. De vrijetijdssector zorgt er namelijk voor dat voorzieningen in de verschillende dorpen en kernen in stand kunnen worden gehouden, de werkgelegenheid toeneemt en er meer 'reuring' is in Berkelland. Bovenal draagt de vrijetijdssector bij aan een Berkelland waarin het heerlijk wonen, werken en recreëren is.

In 2021 heeft de gemeenteraad van Berkelland een actualisatie van 'Beleef het in Berkelland' met een uitvoeringsagenda voor de periode 2021 tot en met 2024 vastgesteld. Dit is het beleid dat de afgelopen jaren als leidraad heeft gefungeerd voor ontwikkelingen op het gebied van toerisme en recreatie. Deze visie is nog grotendeels actueel, maar door onder andere de COVID-19 pandemie hebben er diverse regionale en lokale ontwikkelingen plaatsgevonden die van invloed zijn op de sector. Het is daarom nodig om de visie op basis van relevante ontwikkelingen te herijken en een nieuwe uitvoeringsagenda voor de periode 2026 – 2028 te ontwikkelen. De verschillen in de visie zitten met name in de veranderende doelstelling van kwantitatief naar kwalitatief bezoek, profijt voor de inwoners, nieuwe data en onderzoeksresultaten.

Prioriteit is de regiocoördinator te behouden die voor de periode april 2023 tot en met maart 2025 met incidentele middelen extra is ingekocht bij Stichting Achterhoek Toerisme. Deze regiocoördinator verricht werkzaamheden op gemeenteniveau, vormt de schakel tussen lokaal en regionaal en voert een groot deel van ons gemeentelijk toeristisch beleid uit. Daarnaast zetten we in op een jaarlijks investeringsbudget om verschillende acties gekoppeld aan de speerpunten uit te kunnen voeren. De speerpunten uit 2021 blijven van toepassing. We blijven inzetten op de volgende speerpunten:

1) ***Vergroten van het aantal vitale dagattracties en verblijfsaccommodaties***

   Er wordt ingezet op een veelzijdig, onderscheidend en kwalitatief aanbod aan dagattracties en verblijfsaccommodaties die vitaal zijn. Hierbij is het belangrijk om het bestaande aanbod te revitaliseren en nieuw onderscheidend aanbod toe te voegen.

2) ***Door ontwikkelen toeristische infrastructuur***

   Het is belangrijk om te blijven investeren in de toeristische basisinfrastructuur (fiets-, wandel-, mountainbike-, en ruiterpaden) en de beleving ervan. Hierdoor kunnen niet alleen bezoekers, maar ook inwoners zich op een veilige en aantrekkelijke manier genieten van de natuur en het cultureel erfgoed.

3) ***Toeristische informatievoorziening en gastheerschap verder professionaliseren***

   Door te werken aan het kwaliteitsniveau van de toeristische informatievoorziening en gastheerschap kunnen bezoekers waaronder onze eigen inwoners beter geïnformeerd worden, zowel on- als offline.

4) ***Toeristisch-recreatieve ontwikkelpotentie van de Berkel, kernen en bijbehorende buitengebieden beter benutten***

De kernen met bijbehorende buitengebieden in Berkelland hebben ieder hun eigen karaktereigenschappen en toeristisch-recreatieve kwaliteiten. We willen nog meer gebruik maken van deze kwaliteiten om daarmee de vrijetijdssector te ontwikkelen en versterken. We besteden hierbij ook aandacht aan de ontwikkelpotentie van de Berkel: de rivier waar Berkelland haar naam aan te danken heeft.

5) ***Zichtbaarheid en positie van vrijetijdsaanbod Berkelland vergroten***

Door de zichtbaarheid van het vrijetijdsaanbod in Berkelland te vergroten zullen bezoekers sneller naar Berkelland komen voor een dagje uit of vakantie. Daar komt bij dat hierdoor inwoners ook beter weten wat er in de nabije omgeving allemaal te doen is. Anderzijds zetten we met dit speerpunt ook in op waarborging van het belang van de vrijetijdssector in gemeentelijk beleid en op politieke agenda's.

Inleiding

Berkelland is een plattelandsgemeente in het oosten van Nederland dat deel uit maakt van de Achterhoek. De gemeente grenst voor een deel aan buurland Duitsland, andere Achterhoekse gemeenten en ten noorden aan gemeenten uit de provincie Overijssel. Berkelland staat bekend om haar veelzijdige, maar bovenal karakteristieke coulisselandschap met oude landweggetjes dat doorkruist wordt door de Berkel. De omgeving van Ruurlo staat bekend om de bossen en kasteel Ruurlo, in Neede kun je ver terug in de tijd door de geologische geschiedenis op de Needse Berg. In de esdorpen Geesteren en Gelselaar is het genieten geblazen van de prachtige dorpsgezichten, terwijl in de omgeving van Rekken, Eibergen en Haarlo er veel te ontdekken valt op en langs de Berkel. In het kleine stadje Borculo kun je tot slot heerlijk slenteren door de oude straatjes en langs het water. Kortom: er valt een hoop te ontdekken en beleven in Berkelland.

Vrijetijdssector van Berkelland

Met ruim een half miljoen toeristische overnachtingen per jaar en een werkgelegenheid van bijna 6% is de vrijetijdssector een belangrijke sector voor de gemeente Berkelland. Naast dat de sector een belangrijke economische bijdrage levert aan de gemeente, draagt de sector ook actief bij aan de leefbaarheid van de dorpen en buurtschappen. Diverse voorzieningen zoals de lokale supermarkt, horeca en dagattracties kunnen mede in stand worden gehouden door de komst van toeristen en recreanten.

Het vertrekpunt: actualisatie Beleef het in Berkelland (2021)

In 2021 heeft de gemeenteraad van Berkelland een actualisatie van ‘Beleef het in Berkelland’ met een uitvoeringsagenda voor de periode 2021 tot en met 2024 vastgesteld. Dit is het beleid dat de afgelopen jaren als leidraad heeft gefungeerd voor ontwikkelingen op het gebied van toerisme en recreatie. Deze visie is nog grotendeels actueel, maar door onder andere de COVID-19 pandemie hebben er diverse regionale en lokale ontwikkelingen plaatsgevonden die van invloed zijn op de sector. Het is daarom nodig om de visie op basis van relevante ontwikkelingen te herijken en een nieuwe uitvoeringsagenda voor de periode 2026 – 2028 te ontwikkelen.

Een bouwsteen voor toekomstig beleid

Deze herijking van ‘Beleef het in Berkelland’ vormt samen met de in januari 2023 vastgestelde beleidskaders verblijfsrecreatie het nieuwe beleid voor toerisme en recreatie. De komende jaren wordt deze visie tevens gebruikt als bouwsteen voor andere beleidsontwikkelingen.

Lokale doorvertaling regionale Vrijetijdsagenda

Het schaalniveau waarop de ontwikkeling van een toeristische bestemming plaatsvindt (hierna bestemmingsmanagement), is het voor de bezoeker herkenbaar toeristisch gebied. Dit kan de bestemming Nederland zijn, een toeristische regio, of een deelbestemming daarbinnen. Elk gebied heeft zijn eigen kenmerken en kent eigen opgaven en kansen, waarbij we zien dat veel kansen en uitdagingen het schaalniveau van gemeenten overstijgen. Bij het maken van een plan voor bestemmingsmanagement moet daarom goed gekeken worden naar het juiste schaalniveau. Hierbij is van belang te realiseren dat bestuurlijke grenzen voor bezoekers minder relevant zijn. Berkelland en de afzonderlijke kernen en buurtschappen zijn geen herkenbare toeristische bestemmingen.

We zijn als Berkelland onderdeel van de toeristische herkenbare bestemming Achterhoek en liften mee op die grote naamsbekendheid. De herijking van deze visie met bijbehorende uitvoeringsagenda is dan ook de lokale doorvertaling van de regionale visie met bijbehorende uitvoeringsagenda: de Vrijetijdsagenda 2025-2035. Hierin staat beschreven wat de ontwikkelrichting is van de Achterhoek als toeristisch-recreatieve bestemming. De lokaal overstijgende thema's en investeringen zoals duurzaamheid, inclusiviteit, natuur inclusief recreëren en vitaliteit worden hierin gezamenlijk regionaal aangejaagd. Meer informatie over de visie en de regionale uitvoeringsagenda: Vrijetijdsagenda Achterhoek 2025-2035

Deze herijking 'Beleef het in Berkelland' borduurt voort op deze regionale visie en agenda en beschrijft de gewenste ontwikkelrichting van Berkelland. Er is bewust voor gekozen om de acties uit de lokale uitvoeringsagenda goed te laten aansluiten op de acties uit de regionale Vrijetijdsagenda om zo, waar mogelijk, een multiplierreffect te creëren.

Doel van de herijking

Om de kwaliteit, positie en positieve impact van de vrijetijdssector met het oog op de toekomst verder te versterken is het belangrijk dat de gemeente, lokale ondernemers, brancheverenigingen en inwoners de handen ineen slaan en zich samen blijven inzetten voor een vitale en toekomstgerichte vrijetijdssector. Deze herijking van 'Beleef het in Berkelland' met bijbehorende uitvoeringsagenda 2026 - 2028 vormt hiervoor het kompas. Uiteindelijk is het doel om een evenwichtige en veerkrachtige toeristische sector te creëren die bijdraagt aan de algehele brede welvaart en het welzijn van de inwoners van de gemeente Berkelland met een goede balans tussen de economische, ecologische en sociaal-maatschappelijke aspecten van het gastvrijheidsdomein. Omdat het visiedeel grotendeels onveranderd blijft hebben we de achterban niet nogmaals uitvoerig geraadpleegd. Er is geregeld contact met de stakeholders en we zijn goed op de hoogte wat er speelt en de wensen en behoeften zijn. In 2028 wordt de regionale Vrijetijdsagenda Achterhoek weer geactualiseerd. Op basis hiervan gaan we onze lokale visie ook weer door ontwikkelen en uitvoerig onze achterban raadplegen.

Leeswijzer

Deze notitie bestaat uit twee onderdelen. Allereerst wordt de herijkte visie op toerisme en recreatie behandeld in deel I (raadsbevoegdheid). De verschillen zitten met name in de veranderende doelstelling van kwantitatief naar kwalitatief bezoek, profijt voor de inwoners, nieuwe data en onderzoeksresultaten. Na vaststelling van de herijking van de visie door de gemeenteraad, stelt het college de concept uitvoeringsagenda (deel II) vast. Hier zijn de doelen en speerpunten vertaald naar concrete acties voor de periode 2026-2028 (collegebevoegdheid).

Deel I De visie

2. De vrijetijdssector: een sector in ontwikkeling

De vrijetijdssector komt veelvuldig in het nieuws voorbij. De sector ontwikkelde zich de afgelopen decennia op veel plaatsen in een snel tempo, maar stond ook even nagenoeg stil tijdens de coronacrisis die in 2020 de kop op stak. De sector is hier grotendeels van hersteld. Om een beeld te schetsen van de omvang en impact van de sector, wordt in dit hoofdstuk stilgestaan bij de cijfers, trends en ontwikkelingen binnen de vrijetijdssector. Ook worden bestaande beleidsdocumenten en nieuwe onderzoeksresultaten kort toegelicht.

2.1. Feiten, cijfers, trends en ontwikkelingen

Toename verblijfsrecreatie

De Nederlandse vrijetijdssector is volop in ontwikkeling. Het inkomend toerisme groeide de afgelopen 10 jaar met gemiddeld 5% per jaar. Forecast 2035 (de prognose van het verblijfstoerisme in Nederland tot en met 2035 opgesteld door het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) en het Centre of Expertise Leisure, Tourism and Hospitality (CELTH) verwachten in 2035 in totaal 61 miljoen verblijfsgasten in Nederland.
Ten opzichte van 2023 is dit een groei van 12 miljoen gasten, ofwel 24 procent. Gemiddeld gaat het om een groei van 1 miljoen gasten per jaar. Het aantal internationale aankomsten in 2035 wordt geschat op 28 miljoen (+39% t.o.v. 2023). Het aantal verblijfsgasten uit eigen land groeit met 13 procent naar 33 miljoen.

Totaal aantal verblijfsgasten in Nederland, naar herkomstmarkt (in miljoenen)

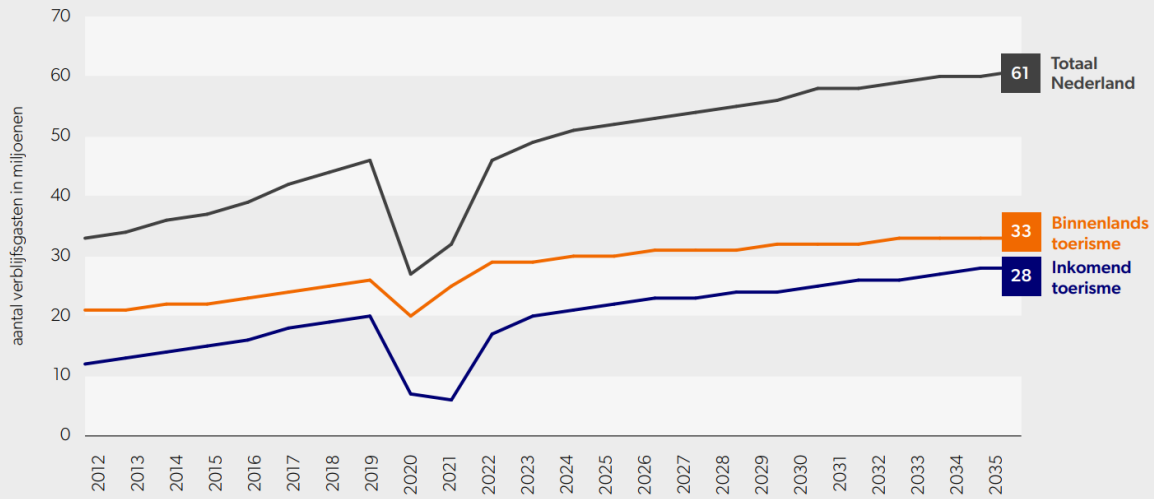

Ook specifiek voor Gelderland is een prognose gemaakt.

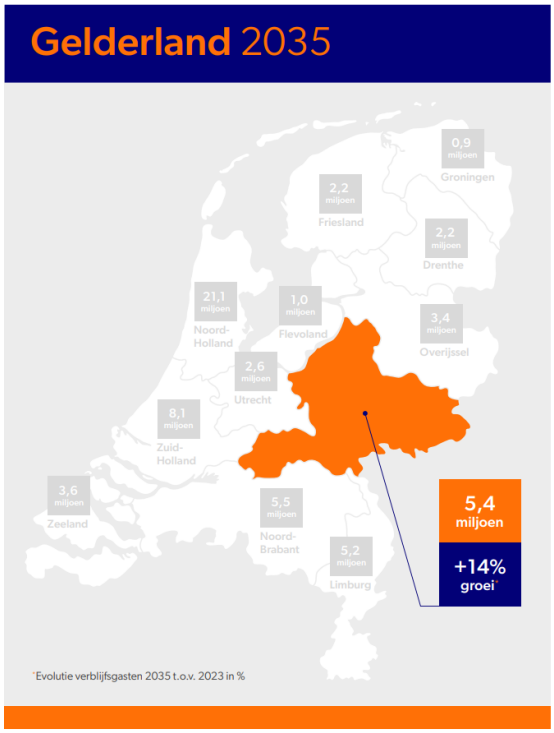

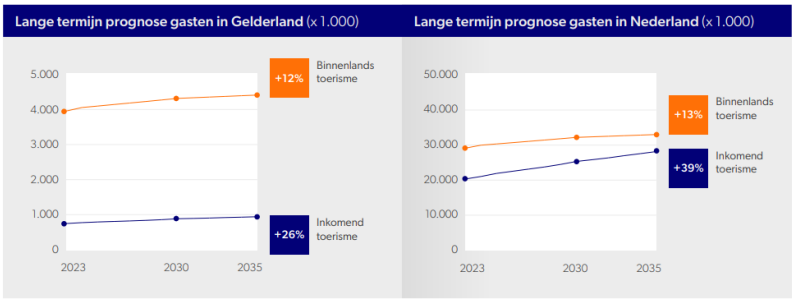

Ontwikkeling aantal verblijfsgasten naar herkomstregio en -land voor de provincie Gelderland (x 1.000)

	2019	2023	2030	2035	2023-35 toename	2023-35 evolutie
Totaal provincie	**4.360**	**4.703**	**5.202**	**5.354**	**651**	**14%**
Binnenlands toerisme	**3.617**	**3.956**	**4.318**	**4.413**	**457**	**12%**
Inkomend toerisme	**743**	**747**	**884**	**941**	**194**	**26%**
Duitsland	342	422	473	489	67	16%
België	136	136	173	187	51	37%
Verenigd Koninkrijk	49	31	35	40	9	30%
Frankrijk	20	17	18	18	1	9%

Als er iets is wat we de afgelopen jaren hebben geleerd, is dat de wereld heel snel kan veranderen en waar nodig wordt er vervolgens bijgestuurd of -geschaafd. Door de herwaardering van het traditionele kamperen en de verstening op campings constateert brancheverenigingen Hiswa-Recron een tekort aan kampeerplaatsen in de toekomst.

Nederlanders kochten in 2024 7.192 nieuwe caravans, een stijging van ruim 6 procent. De Nederlandse verkoopstijging van nieuwe campers vorig jaar lag met 10,5 procent (tot 2.465 exemplaren) in lijn met de plus van 9,5 procent die in heel Europa werd genoteerd. Volgens brancheorganisaties Kampeer en Caravan Industrie (KCI) en BOVAG werden in de rest van Europa eveneens meer campers verkocht, maar is Nederland het enige land waar ook de afzet van nieuwe caravans significant stijgt. Ook steeds meer jonge stellen en gezinnen trekken er met de caravan of camper op uit.

Dagrecreatie in ontwikkeling

Tussen november 2022 en november 2023 ondernamen Nederlanders in totaal 2,5 miljard vrijetijdsactiviteiten buitenshuis. Bijna de gehele onderzochte bevolking (98,5%) heeft aan tenminste één activiteit deelgenomen. De meest populaire activiteit is wandelen, goed voor 849 miljoen wandelingen. Gevolgd door het maken van fietstochten (262 miljoen) en uit eten gaan (231 miljoen). Ongeveer vier op de tien vrijetijdsactiviteiten ondernemen Nederlanders in hun eigen woongemeente (NVTO april 2024).

Achterhoek | Omvang

Bureau Ginder doet eens per twee jaar onderzoek naar de omvang en betekenis van toerisme en recreatie in de Achterhoek. De meest recente cijfers dateren van 2022. Medio 2025 worden de cijfers van 2024 verwacht.
Na een lastig jaar in 2020 door COVID-19 heeft het toerisme in de Achterhoek zich goed herpakt. Het jaar 2022 is het beste jaar ooit qua bestedingen, overnachtingen en bezoekersaantallen. De groei is in alle sectoren te merken: in het verblijfstoerisme stegen de bezettingsgraden (tot soms boven het niveau van 2019), bezoekersaantallen in het dagtoerisme deden hetzelfde en in het verblijfstoerisme waren vooral bij campings en vakantiewoningen behoorlijke prijsstijgingen te zien. Het aantal toeristische overnachtingen in de Achterhoek was in 2022 circa 4,2 miljoen, een stijging van ongeveer 42%. Aangezien het aantal overnachtingen in 2020 met 11% was gedaald, is dit een sterke prestatie en meer dan alleen een herstel in de verblijfsmarkt. Het dagtoerisme heeft zich hersteld en telt op totaalniveau zelfs meer bezoeken dan in 2019. De culturele/museale sector en de zakelijke markt voor vergaderen hebben zich nog niet helemaal hersteld.

Binnen campings en vakantiewoningen is er een verdere professionalisering, hogere bestedingen, kwaliteitsverbetering en een meer jaarrond aanbod. Dat kwam door uitbreiding van vakantieparken en door transformatie van jaarplaatsen naar verhuuraccommodaties op een aantal campings, onder andere door overnames van Capfun. Dit levert een forse bestedingsimpuls op. Voor recreatieondernemers in de Achterhoek was 2022 een goed jaar, althans qua bezetting en prijzen. De bestedingen stegen in 2022 met 78% ten opzichte van 2020 en kwamen met € 328 miljoen ook ruim uit boven de bestedingen van 2019 (€ 256 miljoen). Dit was grotendeels (65%) een volume-effect: meer overnachtingen en bezoeken. In totaal betekent dat een toename van bestedingen van bijna € 150 miljoen, na een daling van circa € 74 miljoen in 2020.

Onderzoek toekomst kleinschalige verblijfsaccommodaties Achterhoek

Bureau Ginder heeft september 2024 een onderzoek opgeleverd over de toekomst van kleinschalige verblijfsaccommodaties in de Achterhoek. De conclusie is dat het aanbod en de vraag is gestegen, met uitzondering van de kampeereenheden. Bij kampeereenheden is het aanbod gedaald en de vraag gestegen. Door bedrijfsovernames zijn er ook in Berkelland veel kampeerplaatsen verdwenen. Dit houdt in dat er voldoende ruimte is voor uitbreiding van het kampeeraanbod. Het is belangrijk om hier rekening te houden met de kansrijke leefstijlen (zie vitaliteitsonderzoek Achterhoek, 2019). Bij de trends zien ze dat het hier met name gaat om kleinschalig aanbod waar interesse in is.

De ontwikkelmogelijkheden die Bureau Ginder o.a. ziet is voor minicampings met een maximum van 40 eenheden. Bij meer dan 40 eenheden, betreft het geen kleinschalig aanbod en gaat het om een reguliere camping waarbij andere criteria gelden. Om op de kwaliteit van het product en de service in te spelen is privé sanitair een mooie aanvulling. Bij kleinschalig aanbod vindt men de contacten belangrijk, ofwel ontmoeten is belangrijk. Een gezamenlijke ruimte sluit daar goed bij aan, bijvoorbeeld een ontbijtzaal/kamer. Het doel bij zo een ruimte is ook om de regio te versterken door daar informatie en streekproducten te delen.

Onderzoek vitaliteit dagrecreatie en horeca Achterhoek

Uit de resultaten van het onderzoek naar de vitaliteit van dagrecreatie en horeca in de Achterhoek van september 2022 kwam naar voren dat het dagrecreatief aanbod in onze regio goed is. De gemiddelde dichtheid aan voorzieningen is in de meeste deelcategorieën hoog en voor de meeste inwoners ligt het aanbod ook binnen bereisbare afstand. Er is dan ook vanuit deze benadering niet direct grote aanleiding om nieuw aanbod toe te voegen. We zien in de analyse wel enige kansen voor een aantal vooral sportieve voorzieningen, waarbij de accenten per deelregio verschillen. De kans rijkheid hangt sterk samen met het onderscheidend vermogen.
De horeca is een duidelijk vitale sector in de Achterhoek. De horecabedrijven zijn over het algemeen goed onderhouden en eigentijdse bedrijven op een aantrekkelijke locatie. De sector heeft erg te lijden gehad onder de coronacrisis. Daarnaast heeft de sector te kampen met een groot personeelstekort; ruim 2 op de 3 bedrijven heeft hier in grote mate last van. Dit heeft soms grote gevolgen: minder ruime openingstijden, minder service en minder omzet. Daarnaast hebben ondernemers te maken met snel stijgende energielasten. Bovendien valt in de sector nog veel winst te behalen met betrekking tot het thema duurzaamheid.

Onderzoek verblijfsgasten Achterhoek

Uit het Onderzoek verblijfsgasten Achterhoek 2024 blijkt dat de ondervraagden het verblijf in de Achterhoek in zijn geheel beoordelen met een 8,9. De verbeterpunten die zijn genoemd zijn: onderhoud van fietspaden en bermen en de beperkte openingstijden van horeca en uitgebreidere menu opties. Een veel gehoorde klacht is ook de beperkte horecagelegenheden in het buitengebied.
De respondenten die voor de Achterhoek gekozen hebben, konden aangeven wat de redenen (max. 5 antwoorden) waren voor de keuze voor deze regio. Belangrijkste redenen zijn de goede/mooie fietsmogelijkheden en de natuur. Ook de rust, de aanwezigheid van een specifieke accommodatie en de vriendelijkheid en gastvrijheid van de bevolking.

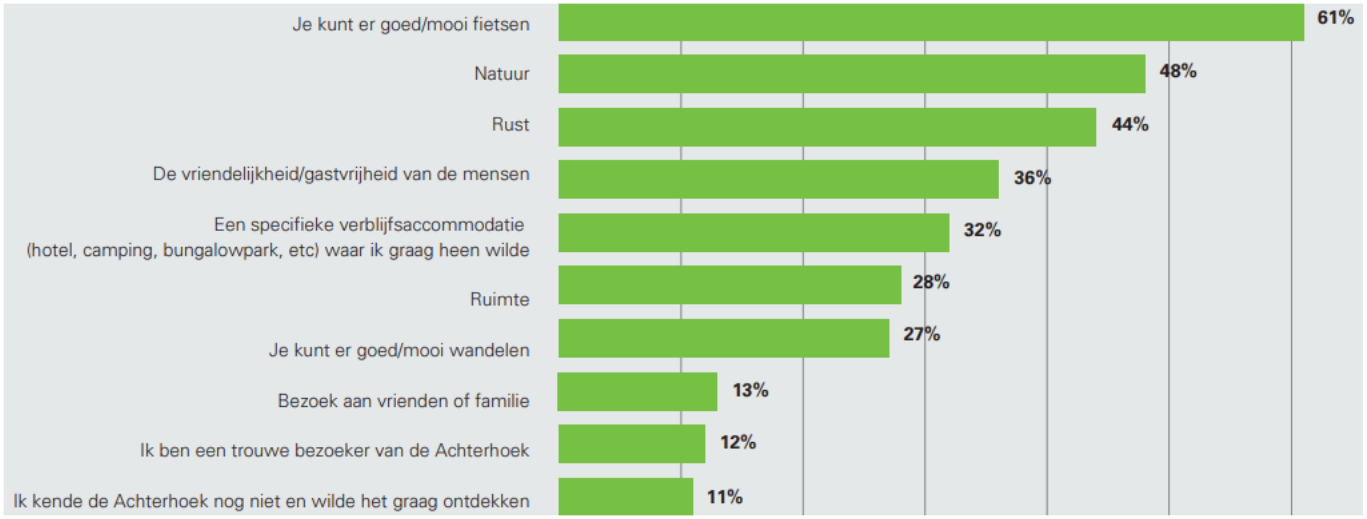

Ondernomen activiteiten

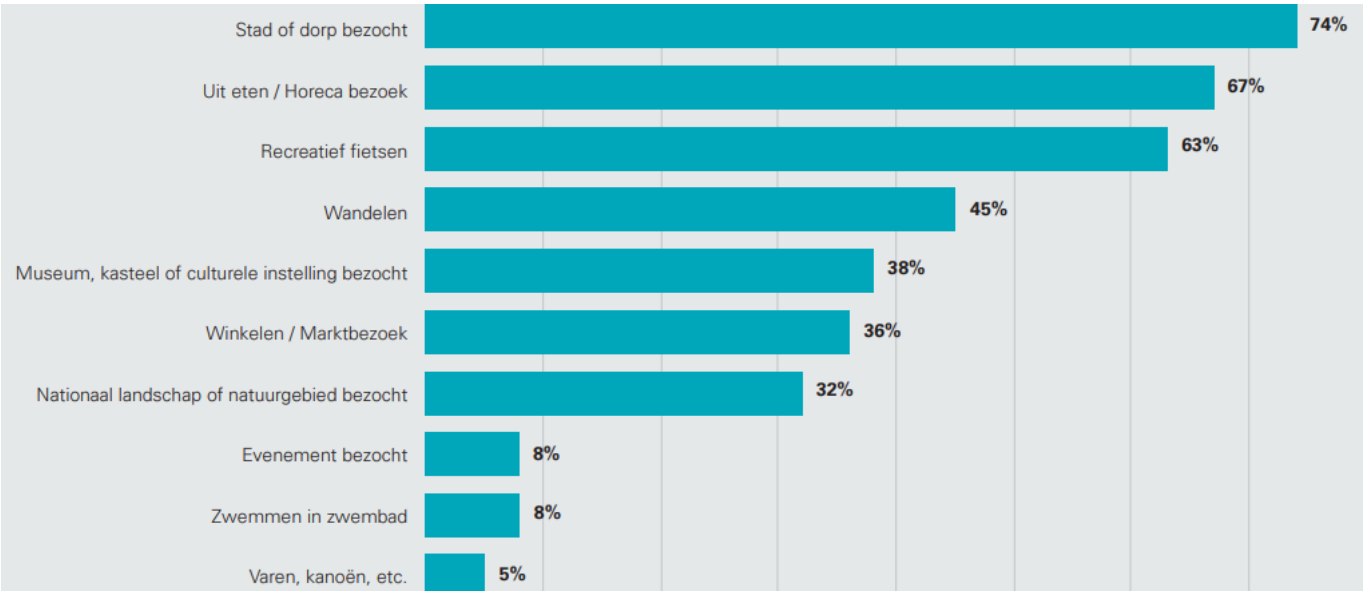

2.2 Visies en beleidskaders

De laatste jaren wordt de keerzijde van toerisme steeds vaker belicht. Het toeristisch potentieel van een aantal bestemmingen wordt soms overbenut waardoor de toeristische druk te groot wordt. Toerisme heeft hierdoor een negatieve impact op de omgeving van de bestemming en de leefbaarheid voor de inwoners. Anderzijds zijn er ook plekken in het land waar er nog ruimte is voor de vrijetijdssector om op een verantwoorde manier te groeien. Om de balans tussen de lusten en lasten van de vrijetijdssector te waarborgen, wordt er zowel op landelijk als provinciaal en regionaal niveau ingezet op kwaliteitsverbetering met diverse beleidsstukken. Deze stukken worden hieronder nader toegelicht.

Landelijk: perspectief 2030

'Perspectief 2030' (NBTC, 2019) beschrijft de toeristische visie van Nederland. Uitgangspunten van de visie zijn dat toerisme dient te worden gezien als middel in plaats van een doel op zichzelf, er een gedeeld belang samenhangt met toerisme en dat we van het vermarkten van een bestemming over moeten gaan naar het managen ervan. De ambitie is dat in 2030 iedere Nederlander gaat profiteren van de vrijetijdseconomie. Het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) wil hiervoor inzetten op het in balans brengen van lusten en lasten als gevolg van toerisme (door onder andere te spreiden over ruimte en tijd), ervoor zorgen dat Nederland overal aantrekkelijk is, de toegankelijkheid en bereikbaarheid verbeteren, inzetten op verduurzaming van de sector en tot slot de gastvrijheid van de sector een impuls geven.

Provinciaal: Beleef het in Gelderland

Provinciale Staten heeft maart 2025 het Beleidskader Recreatie en Toerisme & Gelders Programma Recreatie en Toerisme vastgesteld. Waardevol toerisme was leidend principe in de afgelopen periode: het optimaal benutten van economische kansen met behoud van natuur en leefbaarheid. De rol van de provincie was hierin vooral stimulerend en faciliterend. Omdat recreatieve voorzieningen en de kwaliteit en toegankelijkheid ervan bijdragen aan brede welvaart én ruim 84% van alle vrijetijdsactiviteiten door inwoners worden gedaan, richten ze zich nu naast toerisme ook op voldoende ruimte voor recreatie. Daarbij streven ze naar een betere balans tussen economische, ecologische, culturele en sociale waarden. Basis voor de strategie is het Gelders twee-pijlers model vrijetijdsbeleving. De recreatiepijler richt zich op inwoners, door recreatieve activiteiten te integreren in het dagelijks leven. De toerismepijler focust zich op het aantrekken en verwelkomen van bezoekers.

De strategische doelen zijn:

- Streven naar voldoende ruimte voor recreatiemogelijkheden voor inwoners en bezoekers. Hierbij beschermen we onze natuurlijke en culturele rijkdommen.
- Gelderland positioneren als een toonaangevende provincie met een vitaal en divers aanbod dat duurzame groei stimuleert. Hierbij bewaren we een evenwicht tussen economische voordelen en het behoud van onze regionale identiteit.

Regionaal: Vrijetijdsagenda 2025-2035

Eind 2024 is de 'Vrijetijdsagenda Achterhoek 2025-2035' vastgesteld door de gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk. Montferland en Zutphen beslissen dit jaar over deelname. Het streeft het volgende doel na: Een fijne leefomgeving in de Achterhoek, waar alle bewoners en bezoekers het hele jaar kunnen genieten van aantrekkelijke voorzieningen die tegemoetkomen in de uiteenlopende interesses en behoeften. Hiermee draagt de vrijetijdssector bij aan inwonersprofijt en economische vitaliteit die samen de brede welvaart stimuleren. In de Vrijetijdsagenda is de koers voor toerisme en recreatie voor de komende jaren uitgestippeld. De komende jaren zet de regio in op drie speerpunten: het fundament waarborgen, het verhogen van de vitaliteit en duurzaamheid van de sector en het versterken van onderscheidend vermogen (Vrijetijdsagenda Achterhoek 2025-2035).

3. De Berkellandse vrijetijdssector

Berkelland is voor veel bezoekers kenmerkend voor de Achterhoek. De gemeente heeft een prachtig coulisselandschap waar oude boerderijen, landwegen, stukjes heidegebieden en landgoederen elkaar afwisselen, bossen waar je eindeloos rond kunt dwalen, karakteristieke esdorpen en bovenal een prachtige blauwe ader die de gemeente doorkruist: de Berkel. Niet voor niets dat toeristen en recreanten Berkelland al jaren weten te vinden voor een dagje uit of vakantie.

3.1 Feiten en cijfers

Verblijfsrecreatie

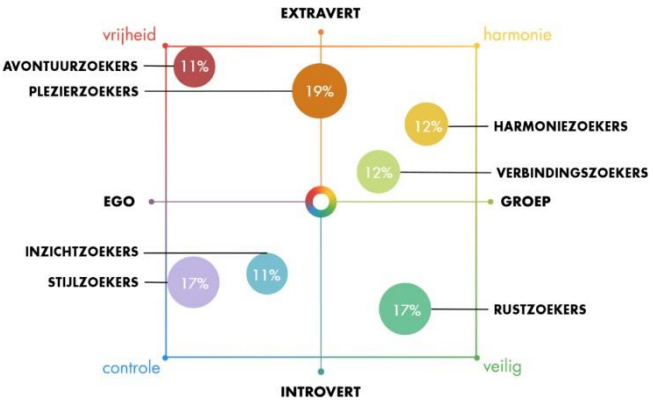

Uit het 'Vitaliteitsonderzoek Verblijfsrecreatie Achterhoek', dat in 2019 is uitgevoerd, komt naar voren dat het aanbod van verblijfsaccommodaties in Berkelland met name aantrekkelijk is voor de toeristisch-recreatieve doelgroepen harmonie-, rust- en verbindingszoekers. Deze Leisure-leefstijlen zijn weergegeven in de figuur hiernaast. Voor zogenoemde avontuurzoekers liggen er nog kansen in Berkelland, evenals voor plezier-, stijl- en inzichtzoekers.

In de gemeente Berkelland vonden in 2022 514.000 toeristische overnachtingen plaats. Dit aantal is inclusief overnachtingen op vaste standplaatsen (83.100). In 2020 waren dit er ruim 477.000 en in 2019 ruim 497.000 overnachtingen. Berkelland is in 2022 goed voor 10,6% van het aantal toeristische overnachtingen in de Achterhoek. De meeste overnachtingen vonden plaats op campings (289.000 incl. op vaste plaatsen) gevolgd door bungalowparken/solitaire bungalows (108.200) en hotels (38.400).

Dagrecreatie

In 2022 hebben er 851.000 dagrecreatieve activiteiten plaatsgevonden in Berkelland. In 2020 waren dat er 674.000 en in 2019 bijna 910.000. Het aandeel dagrecreatieve activiteiten van Berkelland in de Achterhoek bedroeg in 2022 ruim 11%. De meeste bezoeken aan Berkelland vonden plaats in de categorieën route gebonden buitenrecreatie (406.000), sportief/outdoor (124.000) en de categorie attracties en bezienswaardigheden (122.000). Het aantal museumbezoeken is weer gestegen van 62.000 in 2020 naar 102.000 in 2022 (in 2019 waren het er bijna 115.000).

Bestedingen en werkgelegenheid

In de gemeente Berkelland stegen de bestedingen absoluut gezien met name in de hotels (ondanks sluiting van Forrest hotel de Tuinkamer), groepsaccommodaties en campings (met bijna 40 doorgaans kleinere campings heeft Berkelland hier een behoorlijk aanbod in). Ook in musea en de sportieve leisure (aantrekkend bezoek van openluchtzwembaden) steeg het aantal bezoeken.

Waar de bestedingen in 2019 nog circa € 26,4 miljoen bedroegen, is dit aantal in 2020 gedaald naar € 20,8 miljoen en in 2022 weer met 49% gestegen naar 30,9 miljoen. Het aandeel bestedingen van Berkelland in de Achterhoek bedroeg ca. 9,4%. Dit geld komt onder andere terecht bij verblijfsaccommodaties, vervoerders, horeca, dagattracties en andere lokale winkels. Het totaal aantal banen in de toeristisch-recreatieve sector in Berkelland is 1.030. Dit is 5,7% van het totaal aantal banen in Berkelland. Conclusie is dat de vrijetijdssector een belangrijke sector is voor Berkelland.

Samenspel met andere sectoren
De vrijetijdssector van Berkelland staat niet op zichzelf. De aantrekkelijkheid van de kernen en buitengebieden is afhankelijk van het samenspel tussen verschillende omgevingswaarden zoals het landschap, de natuur en erfgoed. Daarnaast speelt ook het voorzieningenniveau en de infrastructuur hierbij een belangrijke rol. Juist doordat het samenspel van bovengenoemde factoren Berkelland aantrekkelijk maakt, is het belangrijk om de samenwerking op te (blijven) zoeken tussen verschillende stakeholders.

Vrijetijdssector als smeermiddel voor leefbare omgeving
De vrijetijdssector stimuleert niet alleen de lokale economie, maar draagt ook bij aan de leefbaarheid van een bestemming. Zo maken toeristen en recreanten gebruik van de horeca, de bakker, overige winkels en dienstverlening in het centrum en bezoeken ze plaatselijke evenementen. Daarnaast profiteren ook andere bedrijven met indirecte diensten zoals schoonmaakbedrijven, fietsenwinkels en cateraars van de vrijetijdssector. Wanneer er wordt geredeneerd vanuit de inwoners kan ook worden verondersteld dat de vrijetijdssector bijdraagt aan een aantrekkelijke woonomgeving. Zonder de aanwezigheid van toeristen en recreanten is er in veel gevallen niet altijd een uitgebreid en divers aanbod aan fiets-, wandel-, mountainbike- en ruiterpaden en andere voorzieningen zoals dagattracties, restaurants en winkels.

Bijdrage brede welvaart: Inwoners tevreden over toerisme in de gemeente

Inwoners Uitkomsten Achterhoek
Uit een groot inwoneronderzoek dat in de eerste helft van 2024 is uitgevoerd onder de inwoners van Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem en Oude IJsselstreek (het jaar ervoor al in Oost-Gelre en Winterswijk) blijkt dat de meeste inwoners tevreden zijn over het toerisme in hun gemeente.
De voordelen wegen volgens de inwoners op tegen de nadelen en recreatie en toerisme mag verder aangemoedigd worden. Wel vinden inwoners het belangrijk om bij verdere ontwikkeling van toerisme en recreatie voldoende aandacht te hebben voor het behouden en beschermen van de natuur en dat het toerisme zich ontwikkelt op een schaal die past bij de gemeente.

Uitkomsten Berkelland
In maart 2024 konden inwoners uit gemeente Berkelland meedoen aan het inwonersonderzoek over recreatie en toerisme binnen de gemeente. De vragenlijst is door 831 mensen compleet ingevuld. Hieronder een samenvatting van de resultaten.

Niet te veel toeristen
De meeste inwoners lijken nog geen overtoerisme te ervaren. Slechts 4% van de ondervraagden vindt dat er te veel (dag)toeristen naar onze gemeente komen. Voor 47% is het aantal (dag)toeristen niet te veel en niet te weinig en volgens 35% van de respondenten komen er zelfs (veel) te weinig (dag)toeristen naar hun gemeente.

Reuring en levendigheid
81% van de respondenten is het (helemaal) eens dat de komst van toeristen zorgt voor meer levendigheid, reuring en/of gezelligheid. Ook een meerderheid, 64%, geeft aan dat de komst van toeristen bijdraagt aan het gevoel van trots. Respondenten zien ook dat recreatie en toerisme bijdragen aan de lokale economie (74%) en zorgen voor meer recreatiemogelijkheden voor inwoners (61%). Zo maken inwoners zelf, net als toeristen, vaak gebruik van horeca, wandel- en fietsroutes, natuurgebieden en het winkelaanbod in hun gemeente. Tot slot ziet 56% van de inwoners dat recreatie en toerisme de culturele identiteit en historische gebouwen beschermen.

Veel voordelen en relatief weinig nadelen

De meeste respondenten zien geen negatieve effecten in hun gemeente door recreatie en toerisme. Negatieve effecten die zij wel benoemen zijn schade aan de natuur (32%), verkeersproblemen (20%) en een minder aantrekkelijke openbare ruimte (23%). De meerderheid van de respondenten (68%) vindt de voordelen van toerisme en recreatie opwegen tegen de nadelen. Van 75% mag recreatie en toerisme ook verder aangemoedigd worden.

Behouden en beschermen van de natuur

Als er gevraagd wordt naar welke onderwerpen voor inwoners het belangrijkst zijn op het gebied van recreatie en toerisme dan is dat vooral het behouden en beschermen van de natuur en het landschap (68%), gevolgd door het ontwikkelen van toerisme op een schaal die past bij de gemeente (60%). Het vergroten van de levendigheid, reuring en gezelligheid staat op de 3e plek (40%) en het behouden en beschermen van de culturele identiteit op de vierde (35%).

Figuur 2.17 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende uitspraken over balans? (N=847)

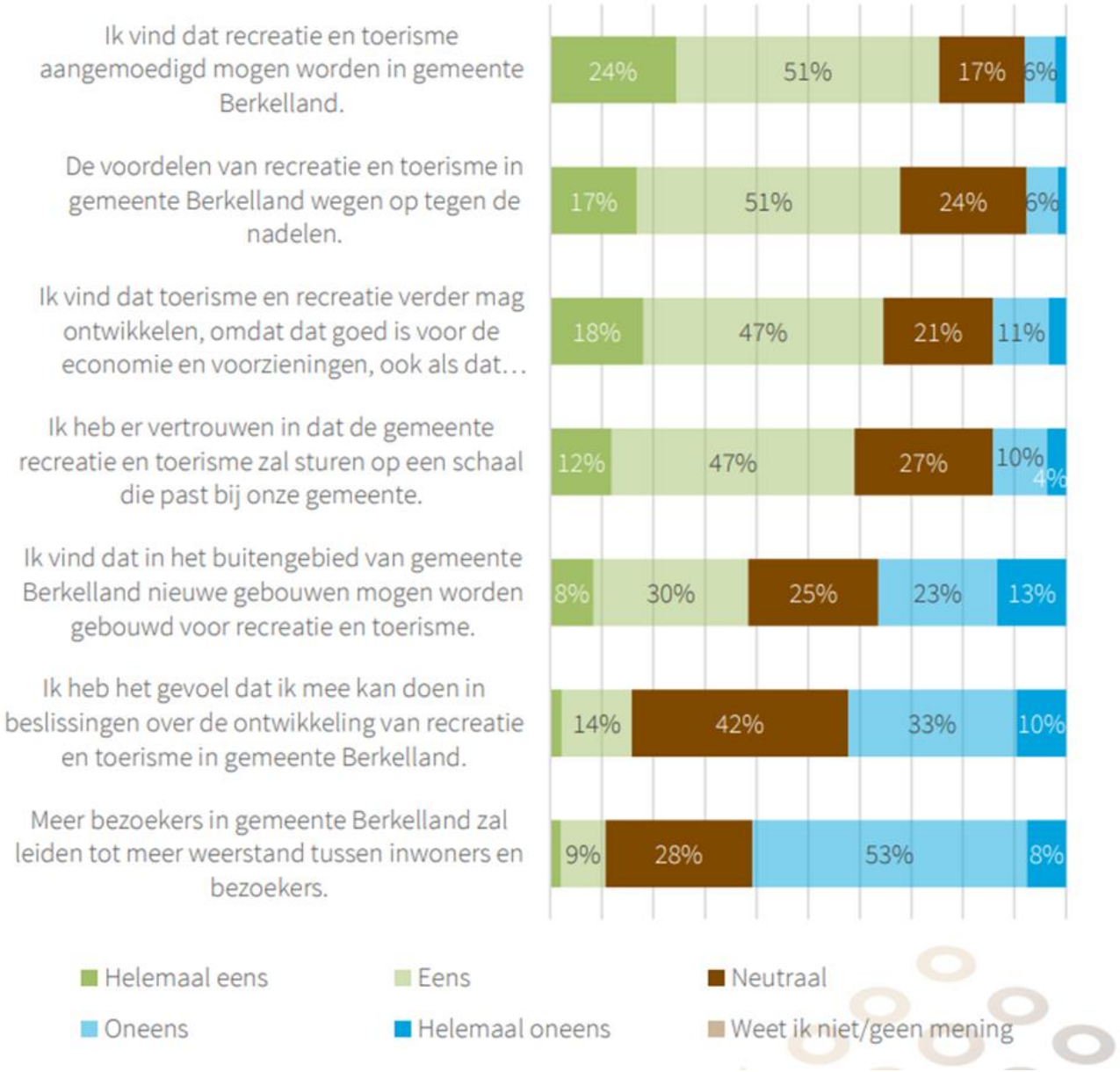

3.2 SWOT analyse

In onderstaande figuur worden de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen van het toeristisch-recreatieveproduct van Berkelland benoemd.

Sterktes	Zwaktes
• Kenmerkend en karakteristiek Achterhoekscoulisselandschap; • De Berkel als stromende blauwe ader; • Streekeigen kenmerken (naoberschap, gemoedelijkheid en oprechte gastvrijheid); • Onderdeel van het sterke merk Achterhoek; • Verbeterde bereikbaarheid door station Ruurlo en aanleg N18;	• 'Berkelland' is geen vakantiebestemming. Dat zijn de afzonderlijke dorpen met hun verblijfsaccommodaties en dagattracties. • Beperkt onderscheidend profiel; • Relatief weinig slecht weer voorzieningen (voor o.a. kinderen); • Relatief weinig horecavoorzieningen in het buitengebied; • Toegankelijkheid cultuurhistorische gebouwen; • Kleinschaligheid is bedreiging innovatiekracht vrijetijdssector; • Toeristische informatievoorziening her en der verouderd; • Geen (structurele) samenwerking VVV's/TIP's; • Door de gemeentelijke herindeling hebben niet alle dorpen en kernen evenveel binding met elkaar; • Vrijetijdssector is geen speerpunt van de lokale politiek;
Kansen	**Bedreigingen**
• Vergrijzing; • Gezondere leefstijl; • Avontuurlijke toerist; • Prognoses inkomend en binnenlands toerisme; • Toerisme inzetten als middel voor verbeteren leefbaarheid; • Samenwerking tussen verschillende lokale(toeristische) stakeholders; • Link leggen met andere sectoren zoals landbouw, cultuur, erfgoed, natuur, sport, zorg en wonen; • Ligging ten opzichte van Duitsland; • Storytelling;	• Klimaatverandering die het landschap bedreigt; • Negatieve gevolgen voor landschap en natuur als gevolg van groeiende vrijetijdssector • Bereikbaarheid met openbaar vervoer; • Leegstand in kernen; • Verdwijnen kampeerplaatsen; • Toenemende concurrentie van andere bestemmingen; • Negatieve berichtgeving over toerisme; • Crisissen zoals COVID-19 en Stikstofcrisis; • Ontstaan disbalans tussen druk en draagkrachtals gevolg van populariteit Achterhoek; • Gemeentelijke bezuinigingen;

Toelichting SWOT

De SWOT analyse hierboven laat duidelijk zien dat de vrijetijdssector van Berkelland ontwikkelpotentie heeft. Die potentie wordt echter nog lang niet altijd benut. Anderzijds zijn er ook serieuze uitdagingen waar de sector voor staat. In het volgende onderdeel, de visie, wordt duidelijk hoe de vrijetijdssector van Berkelland zich de komende jaren verder kan ontwikkelen. Hierbij wordt ingezet op het omzetten van zwaktes naar sterktes, het verzilveren van kansen en het tijdig inspelen op bedreigingen.

Aandachtspunten uit de SWOT die in ieder geval mee worden genomen in de visie en het uitvoeringsprogramma zijn:

- Inzetten op de beleving van het kenmerkende Achterhoekse coulisselandschap met daarin de toeristisch-recreatieve parel rivier de Berkel;
- Het zichtbaar maken van de interessante verhalen bij de cultuurhistorische locaties, natuurgebieden en de drijfveren van de toeristische ondernemers.
- Uitgaan van kernwaarden en -kwaliteiten van de verschillende dorpen, kernen en de bijbehorende buitengebieden bij toeristisch-recreatieve ontwikkelingen. De leefstijlvinder kan ondersteunen om te komen tot een duidelijk en onderscheidend profiel;
- De vrijetijdssector nog sterker koppelen aan ontwikkelingen binnen andere sectoren zoals landbouw, natuur, landschap, erfgoed, sport, cultuur, wonen en zorg zodat sectoren en ontwikkelingen elkaar verder versterken;
- Het aanbod van dagattracties en verblijfsaccommodaties verder door ontwikkelen en professionaliseren waardoor wordt gewerkt aan een onderscheidend en veelzijdig profiel;
- Werken aan een sterkere organisatiestructuur van de vrijetijdssector in Berkelland met dagattracties, verblijfsaccommodaties, horeca, VVV's/TIP's, terrein beherende organisaties en andere stakeholders.

3.3 Het speelveld: de stakeholders

Diverse partijen zetten zich samen in voor een sterke en aantrekkelijke vrijetijdssector. Wie deze partijen zijn en hoe zij dat doen wordt hieronder kort toegelicht.

Provincie

De provincie Gelderland heeft met verschillende beleidskaders invloed op ontwikkelingen in Berkelland. Daarnaast is de provincie een belangrijke gesprekspartner en stelt ze (met name op regionale schaal) diverse subsidies beschikbaar voor ontwikkelingen binnen de vrijetijdssector.

Stichting Achterhoek Toerisme

Het regionale destinatiemanagement van de Achterhoek wordt verzorgd door Stichting Achterhoek Toerisme. De stichting bevordert en stimuleert de (vrijetijds)economie en leefbaarheid van de Achterhoek wat moet leiden tot meer herhalingsbezoek en meer bestedingen. Ze houdt zich daarom bezig met merkontwikkeling en -promotie, routeontwikkeling & beheer, gastheerschap & informatievoorziening, data verzameling en kennisdeling en de ontwikkeling van toeristisch-recreatieve producten in co-creatie met het bedrijfsleven. De gemeente Berkelland is net als de andere Achterhoekse gemeenten opdrachtgever van Stichting Achterhoek Toerisme. Diverse vrijetijdsondernemers uit de Achterhoek (en Berkelland) zijn aangesloten bij Stichting Achterhoek Toerisme en participeren daardoor in diverse campagnes zoals ‘Wild eten in de Achterhoek’ en ‘Outdoor’.

Regiocoördinator Berkelland bij Stichting Achterhoek Toerisme

In aanvulling op de structurele subsidierelatie met Achterhoek Toerisme, heeft de gemeente Berkelland voor de periode april 2023 tot en met maart 2025 een extra inkoopovereenkomst met de stichting voor de inzet van een regiocoördinator. Deze regiocoördinator verricht werkzaamheden op gemeenteniveau en vormt de schakel tussen lokaal en regionaal.

De werkzaamheden zijn onder andere:

- Het gezamenlijke vrijetijdsaanbod in Berkelland onder de aandacht brengen, onder andere door overkoepelend verbinding te leggen tussen wat de kernen afzonderlijk van elkaar toeristisch te bieden hebben.
- Inspelen op gemeenschappelijke behoeftes van toeristische ondernemers en organisaties.
- Het verzorgen, stimuleren en ondersteunen van vernieuwende, innovatieve toeristisch-recreatieve productontwikkeling en promotie, die aansluit bij de markt.

De regiocoördinator doet dit op basis van een jaarlijks activiteitenplan, dat in overleg met de gemeente wordt opgesteld.

Toeristische informatievoorziening via VVV’s en TIP’s

Toeristen en recreanten kunnen bij de VVV’s en Toeristische InformatiePunten (TIP’s) terecht voor tips en informatie over de vrijetijdssector in Berkelland en de Achterhoek. De vrijwilligers staan bezoekers maar al te graag te woord en vertellen graag over de highlights en bijzondere plekjes in Berkelland die de moeite waard zijn om te bezoeken. De VVV’s en TIP’s zijn te vinden in de vier grote kernen Neede, Eibergen, Borculo en Ruurlo. De vier vestigingen opereren onafhankelijk van elkaar en de gemeente, maar werken wel allemaal samen met Stichting Achterhoek Toerisme waardoor ze worden gestimuleerd en ondersteund om verder te professionaliseren. De kerntaken spitsen zich toe op gastheerschap, productontwikkeling, informatievoorziening, informatieverstrekking en winkelfunctie. Het delen van informatie, kennis en ervaring is een kerntaak. Ze worden gerund door betrokken vrijwilligers. Hier zijn we trots op. Tegelijkertijd maakt dit ze ook kwetsbaar.

Ondernemers in de vrijetijdssector

Zonder ondernemers is er geen vrijetijdssector in Berkelland. Het is belangrijk dat zij nu en in de toekomst zorgen voor een divers en aantrekkelijk aanbod op het gebied van dag- en verblijfsrecreatie dat aansluit bij de wensen en behoeften van toeristen en recreanten van vandaag en morgen. Dat producten en diensten van een goede kwaliteit en met een hoge belevingswaarde worden aangeboden. Hier zijn de ondernemers zelf verantwoordelijk voor, maar worden ondersteund door het Kennisplein bij St. Achterhoek Toerisme en programma's vanuit de Vrijetijdsagenda Achterhoek. Naast zorg voor hun eigen onderneming bekleden lokale ondernemers ook zo nu en dan functies in de besturen van de lokale VVV's/TIP's en zijn ze een belangrijke sparringpartner voor de gemeente.

Terrein beherende organisaties

In Berkelland zijn er diverse terrein beherende organisaties actief, zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Geldersch Landschap en Kasteelen. Ook het Waterschap Rijn en IJssel kan tot deze groep worden gerekend vanwege de Berkel, Slinge en andere beken in Berkelland. De verschillende natuurgebieden en de vrijetijdssector kunnen elkaar versterken. Natuurgebieden maken een bestemming aantrekkelijk. Daar komt bij dat bezoekers kunnen bijdragen aan de (bekostiging van de) instandhouding van natuurgebieden, bijvoorbeeld in de vorm van entreegelden of door de aanschaf van routeboekjes. Anderzijds is het belangrijk om in de gaten te blijven houden dat bezoekers geen negatieve impact hebben op de natuur. Het is daarom belangrijk om goed contact te blijven onderhouden met de terrein beherende organisaties over de toegankelijkheid en kwaliteit van de natuurgebieden en indien noodzakelijk hier afspraken over te maken. De kerntaken van de terrein beherende organisaties is om ervoor te zorgen dat de desbetreffende terreinen in een goede staat blijven verkeren, ze (indien afgesproken) open te stellen voor publiek en ervoor te zorgen dat er een goede balans blijft tussen de natuurwaarden aan de ene kant en recreëren aan de andere kant.

Naast terrein beherende organisaties zijn er ook organisaties zoals Stichting de 3e Berkelcompagnie actief in Berkelland. Deze stichting is weliswaar geen terrein beherende organisatie, maar heeft wel als doel om plannen ophet gebied van cultuur(historie), toerisme en natuur in en rond rivier de Berkel te ontwikkelen, stimuleren en waar nodig te realiseren.

Bedrijvenkring Berkelland en lokale ondernemersverenigingen

De Bedrijvenkring Berkelland is een collectief van lokale centrumverenigingen, bedrijvenparkverenigingen en de Industriële Kring Berkelland (IKB). De Bedrijvenkring Berkelland werkt nauw samen met de gemeente en het onderwijs. De inzet van Bedrijvenkring Berkelland is het bevorderen van de lokale economie in de breedste zin van het woord. Samen met partners wordt er gewerkt aan een welvarende en vitale gemeente. Op kernniveau zijn er daarnaast verschillende ondernemersverenigingen actief, die bijvoorbeeld lokale evenementen organiseren.

Brancheorganisaties en -verenigingen

Diverse ondernemers uit de vrijetijdssector van Berkelland zijn aangesloten bij brancheorganisaties en -verenigingen zoals HISWA-RECRON, Koninklijke Horeca Nederland (KHN) en Stichting Vrije Recreatie (SVR). Deze brancheorganisaties behartigen de belangen van de aangesloten ondernemers.

Achterhoekse gemeenten

Samen met de gemeenten Aalten, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen geeft de gemeente Berkelland uitvoering aan de Achterhoekse Vrijetijdsagenda 2025-2035. De gemeenten werken samen met Stichting Achterhoek Toerisme, ondernemers uit de vrijetijdssector, het onderwijs en andere partijen aan het realiseren van projecten die de Achterhoekse vrijetijdssector versterken en positioneren. Dit doen zij door concrete projecten uit te voeren die beschreven staan in de uitvoeringsagenda.

Inwoners

Inwoners zijn de ambassadeurs van de gemeente, bijvoorbeeld in hun rol als vrijwilliger bij een van de VVV's en TIP's of als ondernemer van een verblijfsaccommodatie, dagattractie of restaurant. Inwoners van Berkelland maken veel gebruik van het toeristisch-recreatieve product. Het is daarom belangrijk om met inwoners in gesprek te blijven over hoe de kwaliteit van de vrijetijdssector verhoogd kan worden en bewoners daarnaast in harmonie en balans kunnen blijven leven met aanwezige bezoekers en bedrijven. Dit kan via de lokale dorpsbelangenverenigingen, -organisaties en -raden waarin inwoners zich verenigd hebben.

De gemeente Berkelland

De gemeente bepaalt met haar beleidsstuk 'Beleef het in Berkelland', beleidskaders Verblijfsrecreatie en andere beleidsstukken (o.a. de Omgevingsvisie) en de daarop gebaseerde omgevingsplannen (voorheen bestemmingsplannen) de kaders van het speelveld van de vrijetijdssector. Kaders laten zien welke ontwikkelingen wel of juist niet zijn toegestaan op bepaalde plekken. Daarnaast stippelen de kaders de koers uit die de gemeente wenst te varen op het gebied van toerisme en recreatie. Samenwerking en afstemming met ondernemers uit de vrijetijdssector, VVV's en TIP's, Stichting Achterhoek Toerisme en terrein beherende organisaties is hierbij cruciaal. Maar de gemeente doet meer voor de vrijetijdssector dan alleen beleidsstukken schrijven. Op lokaal niveau ondersteunt ze actief op het gebied van kennisdeling, adviseert ze partijen uit de vrijetijdssector en faciliteert ze ontwikkelingen in relatie tot gebieds- en productontwikkeling. Ook zorgt ze ervoor dat de toeristische infrastructuur en informatievoorziening op orde is en dat er toeristenbelasting wordt geïnd. Op regionaal niveau is de gemeente opdrachtgever van Stichting AchterhoekToerisme en deelnemer aan de regionale Vrijetijdsagenda waarvoor diverse regionale toeristisch-recreatieve projecten worden uitgevoerd.

4. Visie 2030: toekomstdroom, ambitie, doelen en uitgangspunten

Ambitie

Het is inmiddels duidelijk dat de vrijetijdssector belangrijk is voor Berkelland. In Berkelland zien we de ruimte, kansen en mogelijkheden om onze vrijetijdssector verder te ontwikkelen en versterken. Hierdoor versterken we onze lokale economie en zorgen we ervoor dat de leefbaarheid wordt verhoogd. De groei van de vrijetijdssector mag echter niet ten koste gaan van waar we zo trots op zijn: onze prachtige omgeving en onze 'Achterhoekse' cultuur. We willen daarom, in nauwe samenwerking met partijen uit andere sectoren, inzetten op een waardevolle, verantwoorde en duurzame ontwikkeling op een manier die past bij Berkelland. Door met deze insteek de vrijetijdssector de komende jaren te versterken dragen we bij aan een Berkelland waarin het fantastisch is om te wonen, werken en recreëren, of je nu een inwoner, ondernemer of bezoeker bent. Hoe we dit gaan bereiken leggen we hieronder uit.

Doel

De komende jaren willen we in Berkelland met elkaar op een verantwoorde manier blijven inzetten op een kwalitatieve (passend bij toeristisch Berkelland) groei van toeristen en recreanten door de beleving van het toeristisch-recreatieve aanbod in Berkelland te verhogen en de bekendheid van het Berkellandse aanbod te vergroten.

Hierdoor wordt tevens een bijdrage geleverd aan:

- De instandhouding en versterking van voorzieningen in de verschillende dorpen en kernen, maar ook in het buitengebied;
- De instandhouding en versterking van het waardevolle en unieke coulisselandschap;
- Reuring in Berkelland;
- De positie van Berkelland als een aantrekkelijke gemeente om in te wonen, werken en recreëren.

De vrijetijdssector van Berkelland in 2028 …

Door de bril van de vrijetijdssector

De vrijetijdssector van Berkelland heeft in aanloop naar 2028 verschillende ontwikkelingen doorgemaakt. Zo zijn er, afgestemd op de karaktereigenschappen van de dorpen en het buitengebied en met oog voor de omgeving, verschillende kwalitatief hoogwaardige en onderscheidende voorzieningen, verblijfsaccommodaties en dagattracties doorontwikkeld.

Het samenspel tussen Achterhoek Toerisme, de regiocoördinator Berkelland en de vier TIP's/VVV's is optimaal. De regiocoördinator is de spin in het web en zorgt voor de verbinding tussen lokaal en regionaal. De TIP's en VVV's zijn de toeristische spil in hun eigen werkgebied, hebben een groot bestand aan actieve vrijwilligers die zich maar al te graag inzetten voor de vrijetijdssector. De een doet dit door routes te controleren, nieuwe routes en arrangementen te ontwikkelen, terwijl de ander graag bezoekers te woord staat en inspireert tijdens evenementen of in de winkel.

Door de bril van bezoekers

In 2028 heeft de vrijetijdssector van Berkelland een verdere professionaliseringsslag doorgemaakt. Bezoekers die besluiten om op vakantie of een dagje uit te gaan naar de Achterhoek weten het aanbod in Berkelland maar al te goed te vinden. Ze voelen zich gelukkig als ze na een dagje uit of weekje weg vol verbazing en verwondering voldaan huiswaarts keren. Want wat was er een hoop te zien en beleven in de verschillende dorpen en kernen die Berkelland rijk is. Iedere plek vertelde een eigen uniek verhaal waarop lokale arrangementen en producten afgestemd zijn. Bezoekers overnachten in kwalitatief hoogwaardige accommodaties en weten zich kostelijk te vermaken tijdens een bezoek aan een museum, een thematische wandelroute, boottocht of tijdens een diner op het terras. En die oprechte Achterhoekse gastvrijheid, daar blijven ze zich over verbazen.

Door de bril van inwoners

Niet alleen ondernemers en bezoekers zijn blij met de vrijetijdssector van Berkelland. Ook inwoners plukken hun vruchten ervan mee. Ze zijn zich er meer dan ooit van bewust dat de vrijetijdssector een belangrijk steentje bijdraagt aan het voorzieningenniveau in de verschillende dorpen en kernen, maar ook het landschap mooier maakt. Mede dankzij de vrijetijdssector kunnen zij hier fijn leven. Inwoners realiseren zich meer dan ooit dat ze zelf invloed hebben op de prachtige omgeving waarin ze wonen, werken en recreëren en dat dit niet zo vanzelfsprekend is als vaak wordt gedacht. De bewustwording in combinatie met het trotse gevoel maakt dat ze echte ambassadeurs zijn voor Berkelland. Opvallend is dat ook de jeugd in Berkelland veel beter weet wat voor een leuke recreatieve activiteiten er te doen zijn, zo vlak om de hoek. Ze zijn veel geziene gasten terwijl ze de Berkel per kano of SUP verkennen, meer over de historie van het gebied leren tijdens een gaaf evenement, of wanneer ze van terras naar terras fietsen in het buitengebied voor een heerlijk speciaal biertje of lokaal geproduceerde wijn. Ze realiseren zich maar al te goed dat je niet de halve wereld over hoeft te vliegen om een fijne tijd te hebben en dat schoonheid ook zo dichtbij huis te vinden is.

Inwoners zijn nog het meest blij dat Berkelland nog steeds echt helemaal van hun is. Want ze hebben nog steeds alle tijd, rust en ruimte om fijn te wonen, werken en recreëren in hun prachtige omgeving waarin de lokale cultuur,naoberschap en trots nog steeds volop aanwezig is.

Speerpunten: waar gaan we op inzetten?

De komende jaren gaan we als vrijetijdssector van Berkelland gezamenlijk op de volgende speerpunten inzetten met als doel om de sector verder door te ontwikkelen:

1) ***Vergroten van het aantal vitale dagattracties en verblijfsaccommodaties.***

   Door in te zetten op een veelzijdig, onderscheidend en kwalitatief aanbod aan dagattracties en verblijfsaccommodaties zorgen we ervoor dat de vrijetijdssector van Berkelland vitaal is. Het is daarbij belangrijk om in te zetten op het revitaliseren van het bestaande aanbod, maar ook op het toevoegen van nieuw en onderscheidend aanbod. Onder kwaliteit worden attracties en accommodaties verstaan die goedscoren op de volgende punten: een goede gasttevredenheid en bezettingsgraad, onderhoud en uitstraling,eigentijdsheid van het bedrijf, gebruik en inzet van marketing en het ondernemerschap (o.a. visie van de ondernemer op de markt en zijn of haar ambities en investeringsplannen). Daarnaast is duurzaamheid en inclusiviteit ook belangrijke pijlers als het gaat om ontwikkelingen.

2) ***Door ontwikkelen toeristische infrastructuur***

   Het is belangrijk om te blijven investeren in de toeristische infrastructuur. Niet alleen zodat dagattracties goed verbonden blijven met verblijfsaccommodaties, maar ook omdat route gebonden buitenrecreatie een van de meest ondernomen recreatieve activiteiten is in Berkelland. Door te blijven investeren in onder andere fiets-, wandel-, mountainbike- en ruiterroutes en de beleving ervan zorgen we voor een goede infrastructurele basis voor de vrijetijdssector. En hier hebben niet alleen bezoekers profijt van, maar ook eigen inwoners.

3) ***Toeristische informatievoorziening en gastheerschap verder professionaliseren***

   Door te werken aan het kwaliteitsniveau en een (verdere) professionalisering van VVV's, TIP's en Toeristische OverstapPunten (TOP's) wordt de kwaliteit van de toeristische informatievoorziening en gastheerschap (verder) verhoogd. Dit heeft een positieve invloed op de beleving van toeristen en recreanten.Naast deze -veelal- fysieke locaties blijven we ook

werken aan het verbeteren van de online toeristische informatievoorziening. Toeristen en recreanten zoeken vandaag de dag namelijk meer dan ooitonline informatie op voorafgaand aan of tijdens hun vakantie of dagje uit.

4) Toeristisch-recreatieve ontwikkelpotentie van de Berkel, kernen en bijbehorende buitengebieden beter benutten

Neede heeft andere toeristische kwaliteiten dan Borculo en ook Ruurlo verschilt daarin van Eibergen. Het isde optelsom van kwaliteiten van een specifieke kern of gebied in combinatie met de aanwezige voorzieningen die een plek de moeite waard maken om te bezoeken. We zien een kansen om aan de hand van de kwaliteiten van de kernen de vrijetijdssector de komende jaren verder door te ontwikkelen. We gaan daarom aan de slag met de toeristische ontwikkelpotentie van de verschillende kernen en bijbehorende buitengebieden, maar ook met de ontwikkelpotentie van de Berkel.

5) Zichtbaarheid en positie van vrijetijdsaanbod Berkelland vergroten

Het is belangrijk om te blijven werken aan de zichtbaarheid van het vrijetijdsaanbod in Berkelland binnen de toeristische regio Achterhoek. Als mensen niet op de hoogte zijn van het aanbod, zullen ze namelijk ook niet komen. De regiocoördinator draagt hier zorg voor via de kanalen van ‘Beleef Berkelland’ met actuele inspiratie voor toeristen en recreanten, waaronder onze eigen inwoners. Anderzijds is het ook belangrijk dat we ervoor zorgen dat het belang van de vrijetijdssector wordt gewaarborgd in gemeentelijk beleid en terugkomt op verschillende (politieke) agenda’s.

Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten staan de komende jaren centraal bij het nastreven van bovengenoemde doelen en speerpunten.

- ### Berkelland als onderdeel van het sterke merk Achterhoek

  Berkelland maakt onderdeel uit van de regio Achterhoek: een sterk en bekend toeristisch merk. Hier zijn we trots op. Het zijn de verschillende gebieden, kernen, voorzieningen, attracties en accommodaties in deze regio die samen zorgen voor een aantrekkelijk en uniek vrijetijdsaanbod. De toerist komt naar de regio vanwege dit samenspel. We blijven daarom aangehaakt bij het sterke merk Achterhoek en zorgen ervoor dat binnen deze regio het toeristisch en recreatieve product van Berkelland van goede kwaliteit is en aansluit op de wensen en behoeften van de bezoekers van vandaag en morgen. Tevens blijven we werken aan de zichtbaarheid van Berkelland binnen de regio Achterhoek.

- ### Voortborduren op wat er al is

  De afgelopen jaren heeft de vrijetijdssector van Berkelland niet stilgezeten. Diverse bedrijven zijn bezig geweest met innovatie en vernieuwing of hebben een transformatie ondergaan. Daarnaast zijn er nieuwe spelers bijgekomen waardoor er nieuwe producten en diensten zijn ontwikkeld. We kiezen er daarom voor om voort te borduren op wat er al is en dit naar een hoger niveau te tillen. Daarnaast blijven we uiteraard openstaan voor nieuwe ontwikkelingen, mits dit een kwalitatieve toevoeging is aan het vrijetijdsaanbod van de gemeente en het bij de identiteit van Berkelland past.

- ### Vraaggericht te werk gaan

  Je wordt sneller gekozen als je durft te kiezen. Berkelland heeft niet de ambitie om alles voor iedereen te zijn, maar wil juist voor de gast die past bij Berkelland een aantrekkelijk aanbod hebben. De leefstijlvinder ondersteunt in deze zoektocht en helpt bij het maken van keuzes. In Berkelland zien we nog diverse kansen voor de volgende toeristisch-recreatieve doelgroepen: avontuur-, stijl- en plezierzoeker.

  We juichen ontwikkelingen en initiatieven toe die vraaggericht zijn en tegelijkertijd zorgen voor een kwalitatieve verbetering van de vrijetijdssector van Berkelland, zowel binnen de kernen als in het buitengebied. De gemeente beoordeelt nieuwe aanvragen daarom onder andere op een goede vraaggerichte onderbouwing. Per situatie wordt er tevens gekeken hoe maatwerk kan worden geleverd rekening houdend met de bijzondere en unieke waarden van de locatie zoals bijvoorbeeld het landschap en de natuur.

- ### Samenwerken beschouwen als de sleutel tot succes

  Het is het aanbod aan en samenspel tussen verschillende dagattracties en verblijfsaccommodaties in combinatie met goede toeristische informatievoorziening die ervoor zorgt dat bezoekers een aangenaam verblijf hebben in Berkelland. We vinden het belangrijk dat een hotelier in Ruurlo weet wat er speelt in Eibergen op het gebied van toerisme en recreatie en dat een VVV in Neede bezoekers ook attendeert op boeiende wandelroutes in de omgeving van Beltrum en Haarlo als dat aansluit bij de wensen en behoeften van de bezoeker. Het is belangrijk dat partijen uit de vrijetijdssector in Berkelland elkaar weten te vinden en samen willen werken aan een aantrekkelijk toeristisch product. Dat begint bij elkaar beter leren kennen en weten wat de ander doet.

  Samenwerken vinden we niet alleen belangrijk op lokaal niveau. We zien ook het belang, de nut en noodzaak in van de samenwerking in de regio via het sterke merk Achterhoek. Dit gebeurt samen met Stichting Achterhoek Toerisme en de andere Achterhoekse gemeenten via onder andere de Vrijetijdsagenda. Ook wordt er goed samengewerkt met de provincie Gelderland. Vanwege de ligging aan de Berkel vindt er ook regelmatig afstemming plaats met andere Nederlandse en Duitse gemeenten langs de Berkel op het gebied van toerisme en recreatie.

○ Het belang van kennisdeling

Omdat de vrijetijdssector zich in een razend tempo ontwikkelt is het belangrijk dat ondernemers en andere stakeholders uit de vrijetijdssector van Berkelland op de hoogte blijven van ontwikkelingen die invloed hebben op de sector. Iedereen is hier zelf verantwoordelijk voor. De gemeente Berkelland zet samen met andere Achterhoekse gemeenten, Achterhoek Toerisme en de provincie Gelderland in op kennisdeling via onder andere het kennisplein van Achterhoek Toerisme. Via dit kennisplein wordt er door middel van onder andere factsheets, onderzoeksrapporten, webinars en excursies een hoop kennis gedeeld over de vrijetijdssector. Het kennisplein is voor stakeholders een laagdrempelige manier om aan nuttige en bruikbare informatie te komen.

Monitoring van de vrijetijdssector erg belangrijk de komende jaren. Niet alleen voor de Achterhoek, maar ook voor Berkelland. Op dit moment ziet de vrijetijdssector nog ruimte voor groei, maar het kan zijn dat het nodig is om komende jaren de ingezette koers toch iets bij te sturen als blijkt dat (een deel van) het gebied de toestroom van bezoekers niet goed aan kan. Data is hierbij van cruciaal belang.

○ Crossovers met andere sectoren

Onder het motto ‘samen bereik je meer dan alleen’ blijven we de komende jaren intensief op zoek gaan naar samenwerking. Niet alleen binnen onze eigen sector, maar ook daarbuiten. Het is de link met andere sectoren waarnog een hoop onbenutte kansen liggen. Deze willen we de komende jaren beter gaan benutten. De vrijetijdssector kan de verbindende schakel zijn tussen verschillende sectoren.
We zien diverse kansen en mogelijkheden voor samenwerkingen met de volgende sectoren:

- Cultuur en erfgoed (beleefbaarheid unieke verhalen, gebouwen en tradities)
- Natuur en landschap (herstel en behoud coulisselandschap, beleven van de natuur en de Berkel, bewustwording van de waardevolle natuur stimuleren)
- Landbouw en vitaal platteland (streekproducten, food, aantrekkelijk/vitaal platteland, herbestemmenvrijkomende agrarische bebouwing en algehele ontwikkeling platteland)
- Arbeidsmarkt en onderwijs (scholing personeel vrijetijdssector, ambassadeurs van Berkelland)
- Zorg/inclusie (iedereen moet kunnen genieten van de vrijetijdssector)
- Sport en bewegen (survival, avontuur, erop uit, gezonde levensstijl, geluk, welzijn)
- Bereikbaarheid ((informatie)voorzieningen beter bereikbaar maken)
- Innovatie (nieuwe technieken inzetten voor o.a. beleving en duurzaamheid)
- Duurzaamheid (zowel verder verduurzamen van vrijetijdssector als leveren van een bijdrage aan o.a. deenergietransitie)
- Detailhandel (funshoppen, minder leegstand en beleefbare winkelcentra)

In onderdeel II, de concept uitvoeringsagenda, zijn de bovengenoemde speerpunten vertaald naar concrete projecten en acties voor de periode 2026-2028.

Deel II De concept uitvoeringsagenda

5. Concept uitvoeringsagenda 2026 - 2028

In deze concept uitvoeringsagenda zijn de doelen en speerpunten vertaald naar concrete acties. Pas na vaststelling van de herijking van de visie door de gemeenteraad, stelt het college de concept uitvoeringsagenda vast. De uitvoeringsagenda heeft betrekking op de periode 2026-2028. Daarna zal de visie en uitvoeringsagenda – parallel aan de regionale visie - worden herzien. De acties zijn gebaseerd op gesprekken met organisaties en ondernemers uit de vrijetijdssector van Berkelland en op lokale en regionale ontwikkelingen.

5.1. Van speerpunten naar acties

Zoals in deel I aangegeven wordt er ingezet op vijf speerpunten. Hieronder wordt toegelicht welke acties per speerpunt worden uitgevoerd de komende jaren. Ook zijn er een aantal overkoepelende acties.
Bij sommige acties wordt er specifiek gesproken over 'de gemeente', 'VVV's/TIP's', 'verblijfsaccommodaties' of andere stakeholders. Wanneer er wordt gesproken over 'de vrijetijdssector' worden daarmee alle stakeholders bedoeld die samen de vrijetijdssector vormen, zoals beschreven in hoofdstuk 3.3.

Algemeen

Prioriteit is behoud van de regiocoördinator. Deze regiocoördinator verricht werkzaamheden op gemeenteniveau, vormt de schakel tussen lokaal en regionaal en voert een groot deel van ons gemeentelijk toeristisch beleid uit.

De werkzaamheden zijn onder andere:

- Inspelen op gemeenschappelijke behoeftes van toeristische ondernemers en organisaties, die aansluiten bij de marktvraag. Het verzorgen, stimuleren en ondersteunen van vernieuwende, innovatieve toeristisch-recreatieve productontwikkeling en promotie, die aansluit bij de markt. Zie onderstaande acties bij de speerpunten.
- Het gezamenlijke vrijetijdsaanbod in Berkelland onder de aandacht brengen, onder andere door overkoepelend verbinding te leggen tussen wat de kernen afzonderlijk van elkaar toeristisch te bieden hebben.

Actie:
Het continueren van de financiering van de regiocoördinator Berkelland bij Stichting Achterhoek Toerisme.

Daarnaast zetten we in op een jaarlijks investeringsbudget om verschillende acties, die gekoppeld zijn aan de vijf speerpunten uit te voeren. Zoals al eerder vermeld zijn deze speerpunten ten opzichte van de visie in 2021 onveranderd. De acties zijn wel (gedeeltelijk) nieuw.

5.1.1. Vergroten van het aantal vitale verblijfsaccommodaties en dagattracties

Verblijfsaccommodaties

Vitaliteitsprogramma Verblijfsrecreatie Achterhoek

In 2019 hebben de acht samenwerkende gemeenten in de Vrijetijdsagenda in samenwerking met Stichting Achterhoek Toerisme onderzoek laten doen naar de vitaliteit van verblijfsrecreatie. Daaruit bleek dat de verblijfsrecreatie sector in de Achterhoek tamelijk vitaal is. Om ook in de toekomst toeristen goed te ontvangen is het nodig om te blijven investeren in aantrekkelijk en kwalitatief hoogwaardig aanbod.
We zetten via het Vitaliteitsprogramma Verblijfsrecreatie in op het transformeren of revitaliseren van bedrijven aan de onderkant van de markt en het vitaal houden van bedrijven die vooroplopen, door onder andere ruimte te bieden om verder te groeien. Via het programma worden ondernemers gestimuleerd en ondersteund in de continue verbetering van hun bedrijf. Ook is er binnen het programma aandacht voor positionering, vernieuwing van het aanbod, uitbreidingen, investeringen, bedrijfsovername en marktbenadering.

Beleidskaders verblijfsrecreatie

Januari 2023 heeft de gemeenteraad de beleidskaders verblijfsrecreatie vastgesteld. Het uitgangspunt is dat we streven naar een onderscheidend aanbod aan vitale verblijfsaccommodaties van een goede kwaliteit die passen bij Berkelland.

De insteek van de kaders is om ondernemers de ruimte te bieden om in te spelen op de snel veranderende markt, zonder daarbij de impact van verblijfsaccommodaties en hun bezoekers op de samenleving en omgeving uit het oog te verliezen. Onderdeel van dit beleidskader is onder andere een tweejarige pilot rondom jaarronde opening van minicampings (inclusief camperplaatsen). Aan de tweejarige pilot hebben twee minicampings meegedaan, die de pilot goed is bevallen. De minicampings die vooralsnog niet hebben meegedaan geven aan dat ze inschatten dat de kosten-baten verhouding in de winter niet rendabel is en/of ze de wintermaanden gebruiken voor eigen rust en onderhoud.

In hoofdstuk 2 is te lezen dat de er steeds meer kampeerplaatsen verdwijnen en de vraag ernaar toeneemt. We willen graag inzichtelijk krijgen wat de impact van deze ontwikkeling op het aanbod in Berkelland is.

Acties:

- Jaarronde opening van minicampings (inclusief camperplaatsen) toestaan (mits landschappelijk goed ingepast) en omzetten in regulier beleid.
- In de gemeente Berkelland willen we nader onderzoeken of en hoe een uitbreiding van het aantal kampeerplekken wenselijk en eventueel mogelijk is, zonder de goede balans tussen de economische, ecologische en sociaal-maatschappelijke aspecten van het gastvrijheidsdomein te verstoren.

Dagattracties

Uit het Onderzoek verblijfsgasten Achterhoek 2024 blijkt dat er onder andere verbeterpunten zijn met betrekking tot de beperkte openingstijden van de horeca en de beperkte horecagelegenheden in het buitengebied. Tevens hebben we de afgelopen jaren geconstateerd dat meerdere verblijfsaccommodaties in het buitengebied belemmeringen ervaren als het gaat om verbreding van het aanbod van het bedrijf (door bijvoorbeeld de horecatak te vergroten) in relatie tot wat de bestemming toelaat. We willen daarom ons beleid op dit gebied evalueren en inzicht krijgen in eventuele verbetermogelijkheden.

Actie:

Verkennen of de huidige wet- en regelgeving voor horecamogelijkheden in het buitengebied nog afgestemd is op de huidige ontwikkelingen in de sector en de marktvraag.

5.1.2. Door ontwikkelen toeristische infrastructuur

Uit het Onderzoek verblijfsgasten Achterhoek 2024 (zie hoofdstuk 2) blijkt dat fietsen en wandelen populaire activiteiten van verblijfsgasten zijn en voor het merendeel de voornaamste reden voor bezoek. We willen meer investeren in de beleving van bestaande en nieuwe routes. Hier hebben niet alleen bezoekers profijt van, maar ook eigen inwoners.

Het verhaal van Berkelland

Om de beleving van de routes te vergroten willen we *'het verhaal van Berkelland'* vertellen. Dit houdt in dat in samenwerking met Routebureau Achterhoek, de historische en natuur verenigingen de interessante historische locaties en bijzondere plekken met natuurwaarden worden uitgebreid met verhalen in woord en beeld waarom de plek bijzonder is. De verhaallijnen kunnen tijdsgebonden uitgewerkt worden (van de prehistorie tot de Tweede Wereldoorlog) of thematisch (rivieren, textielverleden, ijzer, molens, bekende personen, klimaat effecten, …).

De bedoeling is de interessante locaties behorende bij het verhaal beleefbaar te maken door de context digitaal zichtbaar te maken m.b.v. foto's, video's, audiofragmenten en wat al niet beschikbaar is of nieuw geproduceerd wordt. Door een QR code ter plaatse en de informatie te ontsluiten in de Achterhoekse routeapp komt het voor routegebruikers en bezoekers ter plaatse eenvoudig beschikbaar. Met behulp van de fiets- en wandelknooppunten kunnen eenvoudig nieuwe verhalenroutes (podwalks & -bikes) worden ontwikkeld. Wellicht kan het pakket uitgebreid worden met lesmateriaal voor Achterhoekse middelbare scholen afsluitend met een keuze uit fysieke daguitstapjes, mogelijk gecombineerd met een bezoek aan een museum. Dit alles met behulp van een uniform informatiesysteem waardoor de recreant eenduidig door de gemeente wordt geleid. Het Routebureau Achterhoek waakt over de kwaliteit en de duurzaamheid. De kenners van de geschiedenis en natuur voor de content.

Acties:

- De gemeente blijft de samenwerking met het routebureau van Stichting Achterhoek Toerisme en Stichting Landschapsbeheer Gelderland (betreft Klompenpaden) voortzetten voor beheer en onderhoud van recreatieve routes;
- De gemeente gaat in samenwerking met Stichting Achterhoek Toerisme, de VVV's en TIP's, natuur- en cultuurorganisaties verder met het verbeteren van de fiets-, wandel-, mountainbike- en ruiternetwerken en -routes en de beleving ervan;
- De gemeente blijft open staan voor het toevoegen van nieuwe recreatieve routes die passen bij Berkelland en ondersteunt, waar mogelijk, de realisatie hiervan; zoals:
- Routes rondom het thema food, zogenaamde smaakroutes. De routes zorgen voor verbindingen tussen streekproducenten en horeca waar streekproducten/gerechten op de kaart staan. Ook hier vertellen we graag de verhalen van de ondernemer.
- In onze gemeente hebben we twee enthousiaste survivalverenigingen die jaarlijks een survivalrun met landelijke uitstraling organiseren. Onderzocht wordt of een permanent oefentraject gewenst en mogelijk is.
- Ook de jeugd willen we niet vergeten door verschillende kinderroutes te ontwikkelen.
- Onze ligging aan de grens met Duitsland is van meerwaarde. We ontwikkelen ook grensoverschrijdende routes.

5.1.3. Toeristische informatievoorziening en gastheerschap verder professionaliseren

De gemeente heeft in samenwerking met de VVV's en TIP's een overlegstructuur ontwikkeld met als doel om nog beter samen te werken en de VVV's en TIP's verder in hun kracht te zetten. Hierin is de rol van de regiocoördinator onontbeerlijk. In de afgelopen twee jaar ondersteunde de regiocoördinator de lokale vestigingen in het ontwikkelen van nieuwe product-markt combinaties, ook tussen de kernen. Alle partijen zijn erg tevreden over deze werkwijze die we dan ook willen continueren.

De regiocoördinator blijft gezamenlijk met de vrijetijdssector van Berkelland werken aan het actueel houden en verbeteren van de online toeristisch-recreatieve informatievoorziening en het afstemmen van de content op de verschillende platformen.

Actie:
Als bij algemeen vermeld het continueren van de financiering van de regiocoördinator Berkelland bij Stichting Achterhoek Toerisme.

5.1.4. Toeristisch-recreatieve ontwikkelpotentie van de Berkel, kernen en bijbehorende buitengebieden beter benutten

Het is de optelsom van kwaliteiten van een specifieke kern of gebied in combinatie met de aanwezige voorzieningen en georganiseerde activiteiten die een plek de moeite waard maken om te bezoeken. Een toeristisch, recreatief bezoek omvat in de meeste gevallen een combinatie van winkelen, museumbezoek en horecagebruik en is een samengesteld product. In de beleving van de bezoeker doen sectorgrenzen er niet toe; de totaalbeleving is het resultaat van de overall ervaring, opgebouwd uit de inzet van een veelheid van partijen, organisaties en disciplines. We zien kansen om aan de hand van de kwaliteiten van de kernen de vrijetijdssector de komende jaren verder door te ontwikkelen.

Actie:
We faciliteren de initiatieven van betrokken ondernemers, belangenverenigingen en inwoners bij de toeristische ontwikkelpotentie van de verschillende kernen, bijbehorende buitengebieden en de Berkel.

5.1.5. Zichtbaarheid van vrijetijdsaanbod Berkelland vergroten

Het is belangrijk om structureel te blijven werken aan de zichtbaarheid van het vrijetijdsaanbod in Berkelland binnen de toeristische regio Achterhoek. Sinds april 2023 wordt de rol van regiocoördinator weer opnieuw vervuld en zijn, in nauwe samenwerking met de vier lokale VVV-TIP vestigingen, concrete stappen gezet om de zichtbaarheid van Berkelland en de afzonderlijke kernen te vergroten en te verbeteren. Niet alleen voor toeristen en recreanten, maar juist ook eigen inwoners.
De regiocoördinator verzorgt bijvoorbeeld de content van Berkelland op de promotiekanalen van Achterhoek Toerisme, in de vakantiekranten Achterhoek, de lancering van tijdelijke zonnebloemen-dahlia's routes met online promotiecampagne en levert een grotere inzet op online zichtbaarheid via social media (zie Facebook en Instagram 'Beleef Berkelland').
Bovendien is er aandacht voor het overkoepelende Berkellandse aanbod, met als doel toeristen/recreanten en inwoners te verrassen met wat Berkelland allemaal te bieden heeft. In 2024 is de inspirerende website www.beleefberkelland.nl met een Berkellandse evenementenkalender gelanceerd. De regiocoördinator beheert en onderhoudt de website in nauwe afstemming met de vier lokale VVV's/TIP's.
In 2024 is voor de eerste keer een Toeristische Open Dag Berkelland georganiseerd waar ruim 30 bedrijven uit de vrijetijdssector aan meededen. Er is brede interesse voor een vervolg om de twee jaar.

De inzet en werkzaamheden van de regiocoördinator zijn van grote toegevoegde waarde gebleken en worden erg gewaardeerd door diverse stakeholders waaronder in de eerste plaats de gemeente zelf, maar ook de vier VVV/TIP vestigingen, de monumentencommissie en ondernemers.

Actie:
Als bij algemeen vermeld het continueren van de financiering van de regiocoördinator Berkelland bij Stichting Achterhoek Toerisme.

Overkoepelende acties
Naast acties die onder de vijf speerpunten vallen, zijn er ook overkoepelende acties waarmee we inzetten op het versterken van de vrijetijdssector van Berkelland. Het gaat hierbij om:

- De gemeente continueert de samenwerking met Stichting Achterhoek Toerisme;
- De gemeente continueert de samenwerking met Achterhoekse gemeenten via de regionale Vrijetijdsagenda;
- De gemeente blijft lokale (cross-sectorale) projecten stimuleren en ondersteunen met kennis en/of middelen;
- Ondernemers en organisaties in de vrijetijdssector in nieuwsbrieven, op social media en op bijeenkomsten op de hoogte houden van de ondersteuningsmogelijkheden van de Achterhoekse vrijetijdsagenda en andere provinciale, nationale en Europese regelingen;
- Eén keer per jaar organiseren we een toeristisch-recreatieve netwerkbijeenkomst om de ondernemers en organisaties te inspireren met actuele thema's en de gelegenheid te bieden onderling kennis te maken.
- De vrijetijdssector richt een laagdrempelig lokaal platform/klankbord toerisme op om te adviseren in de uitvoering van dit beleid en de ontwikkeling van de nieuwe visie in 2028.

5.2. Uitvoeringsagenda Beleef het in Berkelland 2025 - 2028

Het idee achter de uitvoeringsagenda is tweeledig. Enerzijds wordt de vrijetijdssector van Berkelland verder ontwikkeld en naar een hoger niveau getild door de hierboven beschreven acties uit te voeren. Anderzijds wordt de positie van de vrijetijdssector versterkt door aandacht te besteden aan de cross-overs zoals beschreven in hoofdstuk 4. Hierdoor kan een bijdrage worden geleverd aan andere opgaven die spelen in Berkelland. Hierbij valt onder andere te denken aan het behouden en versterken van het waardevolle coulisselandschap, opgaven met betrekking tot vrijkomende agrarische bebouwing en food.

Financiering

Voor we de acties in een tabel weergeven, zoomen we eerst in op de gemeentelijke financiën voor toerisme en recreatie.

Financiële ontwikkelingen 2021-2024

Vanwege bezuinigingen bij de gemeente Berkelland is er vanaf 2021 geen *structureel lokaal* budget meer beschikbaar voor toerisme en recreatie. Wel wordt er nog steeds jaarlijks samen met de Achterhoekse gemeenten regionaal geïnvesteerd in Stichting Achterhoek Toerisme (inclusief routebureau) en de regionale Vrijetijdsagenda. Om toch te kunnen werken aan de speerpunten en acties uit 'Beleef het in Berkelland' heeft de gemeenteraad van Berkelland in 2021 € 115.000,-- beschikbaar gesteld voor de Uitvoeringsagenda 2021-2024. (= gemiddeld € 28.750,- p.j.). Daarnaast is, naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 in de Perspectiefnota 2023 besloten om weer te starten met de inkoop van een regiocoördinator bij Stichting Achterhoek Toerisme voor de periode april 2023 tot en met maart 2025 (voor twee jaar ca. € 115.000,-).

Bijdrage aan	Voor	Structureel/incidenteel	Jaarlijkse kosten
Stichting Achterhoek Toerisme	Toeristische marketing Achterhoek en bijdrage recreatief routenetwerk	structureel	€ 87.500,-
Vrijetijdsagenda Achterhoek	Gezamenlijk Investeringsprogramma negen gemeenten	structureel	€ 35.000,-
Lokale toeristische uitvoeringsagenda	Lokale toeristisch-recreatieve productontwikkeling	incidenteel	€ 28.750,-
Stichting Achterhoek Toerisme	Regiocoördinator Berkelland	incidenteel	€ 57.500,-
		Totaal	**€ 208.750,-**

Financiën vanaf 2026

Ondertussen is de 'Beleef het in Berkelland' uitvoeringsagenda 2021-2024 afgelopen en zijn de incidenteel, door de gemeenteraad, beschikbaar gestelde middelen voor deze uitvoeringsagenda nagenoeg uitgegeven en is er na 2025 geen dekking meer voor de inzet van de regiocoördinator. Dat betekent dat er vanaf 2026 geen financiële middelen meer beschikbaar zijn om direct te investeren in de lokale vrijetijdssector. Hierdoor neemt de slagkracht van de vrijetijdssector van Berkelland af en profiteren we minder mee van regionale investeringen. Wanneer wordt gestopt met de regiocoördinator verdwijnt bovendien de belangrijke schakel tussen lokaal en regionaal en is de coördinatie en uitvoering van vernieuwende, innovatieve toeristisch-recreatieve productontwikkeling en promotie weg. Dit geldt ook voor de nieuwe overkoepelende website en de social media kanalen van 'Beleef Berkelland'.

Om de ingezette weg van de afgelopen jaren te blijven continueren is het nodig om ook lokaal te blijven investeren in de vrijetijdssector. De uitvoeringsagenda 2026-2028 vormt hiervoor het kompas. Voor de uitvoering van de actiepunten uit de uitvoeringsagenda 2026-2028 is een budget nodig van € 400.000 (€ 133.000,- per jaar). De inzet van de regiocoördinator is hierin meegenomen. De bijdragen aan Stichting Achterhoek Toerisme en de regionale Vrijetijdsagenda staan los van dit budget omdat deze structureel in de begroting zijn opgenomen.

Toerisme en recreatie leveren ook geld op

In de voorgaande alinea's is vooral gesproken over wat er de afgelopen jaren is uitgegeven en wat voor de komende jaren gewenste budgetten zijn. Voor een volledig beeld is het ook belangrijk om te benoemen dat de vrijetijdssector van Berkelland ook inkomsten oplevert. Zo wordt er jaarlijks zo'n € 500.000 aan toeristenbelasting geïnd (peiljaar 2023). Met ingang van 2025 is de belasting verhoogd van € 1,25 naar € 1,50 per persoon per nacht. De opbrengsten zullen met 20% toenemen wanneer het aantal overnachtingen gelijk blijft. Daarnaast is de verwachting dat de inkomsten de komende jaren verder gaan toenemen doordat er een grote ontwikkeling bij de Meren van Borculo (Hambroekplassen) in het verschiet ligt.

Acties in uitvoeringsvorm

In onderstaande tabel zijn de speerpunten en verschillende acties weergegeven zoals beschreven in hoofdstuk 5.1. De tabel laat zien wie er voor de acties aan de lat staat, wie er betrokken zijn en wat de kosten zijn voor de uitvoeringsperiode 2026-2028. De kolom over financiën wil niet zeggen dat de acties alleen gefinancierd worden door de gemeente. Uiteraard wordt ook steeds gekeken naar mogelijke cofinanciering.

Speerpunt/Actie	**Verantwoordelijk**	**Betrokken**	**Kosten 2026-2028**
Overkoepelend speerpunt 2,3,4,5 = Regiocoördinator Berkelland bij Stichting Achterhoek Toerisme	Gemeente Berkelland	TR ondernemers en organisaties	€ 225.000,- (3x € 75.000,- p.j.)
Speerpunt 1: Verkenning uitbreidingsmogelijkheden kampeerplekken	Gemeente Berkelland	Recreatieondernemers, Recron/Hiswa, betrokken inwoners en gemeente	€ 5.000,-
Speerpunt 1: Verkenning huidige wet- en regelgeving m.b.t. horecamogelijkheden in het buitengebied.	Gemeente Berkelland	Branchever. Horeca Nederland, horeca-ondernemers, gemeente	€ 5.000,-
Speerpunt 2: Instandhouding en doorontwikkeling toeristische infrastructuur	Gemeente Berkelland	Routebureau Achterhoek, St. Landschapsbeheer Gelderland, natuur- & cultuurorganisaties, diverse initiatiefnemers	€ 150.000,- (co-financiering voor de genoemde acties voor 3 jaar)
Speerpunt 4: Faciliteren toeristische ontwikkelpotentie	Ondernemersverenigingen, VVV's/TIP's belangenorganisaties en Ver. 3e Berkelcompagnie	Ondernemersver-enigingen, belangen-organisaties en Ver. 3e Berkelcompagnie	-
Overkoepelend: Kennisdeling met de TR ondernemers en organisaties en oprichting klankbord	Gemeente Berkelland i.s.m. regio coördinator	TR ondernemers en organisaties	€ 15.000,- (€ 5.000,- p.j.)
Totaal			**€ 400.000,-**

6. Bijlagen

Bijlage I Waar komen we vandaan?

Regionaal

De afgelopen jaren hebben er op regionaal niveau diverse organisatorische wijzigingen plaatsgevonden die van invloed zijn op de vrijetijdssector van de Achterhoek. Zo is in 2014 besloten om het Recreatieschap Achterhoek Liemers te ontmantelen. De feitelijke opheffing is afgerond in 2020. Het recreatieschap is in 1996 ontstaan uit eenfusie van bestaande recreatieschappen. Het recreatieschap heeft een belangrijke rol gespeeld in de recreatieve ontwikkeling van recreatieplassen in de Achterhoek, waaronder het Hambroekplas in Borculo. In de loop der jarenzijn er ook diverse voorzieningen aangelegd ten behoeve van routegebonden recreatie. Het beheer en de ontwikkeling van de recreatieplassen in de Achterhoek is ondertussen ondergebracht bij Leisurelands. De routegebonden buitenrecreatie bij het routebureau van Stichting Achterhoek Toerisme en het onderhoud van de fietspaden is bij de gemeenten terecht gekomen. Doordat nu niet meer één organisatie verantwoordelijk is, is het belangrijk dat zaken onderling goed worden afgestemd door de verschillende betrokken partijen.

Naar aanleiding van het faillissement van het Achterhoeks Bureau voor Toerisme in juli 2012, de VVV Achterhoekén de ontmanteling van het Recreatieschap Achterhoek Liemers hebben het Portefeuillehoudersoverleg Vrijetijdseconomie en het bedrijfsleven in de toeristische sector in 2012 de handen ineen geslagen om de vrijetijdssector verder te ontwikkelen tot een stevige drager binnen de economische sector in de Achterhoek.
Daarvoor is Stichting Achterhoek Toerisme in het leven geroepen. Stichting Achterhoek Toerisme is sinds haar oprichting in 2012 uitgegroeid tot een professionele destinatie management organisatie die zich naast marketing en promotie ook bezighoudt met kennisdeling, productontwikkeling, routebeheer en -onderhoud.

Lokaal

In 2005 heeft de gemeente Berkelland een startnotitie toerisme en recreatie geschreven. Deze bevatte een inventarisatie van het werkveld toerisme en recreatie, een beschrijving van de positie en de rol van de gemeente daarin en een scenario voor de toekomst. De startnotitie heeft het college en raad de mogelijkheid geboden na te denken over de eigen rol en het ambitieniveau. Bovendien zijn belangstellenden uitgenodigd om mee te denken ente praten.

Op basis van de startnotitie, en als gevolg van de intrekking ‘Wet op de Openluchtrecreatie in 2008, heeft degemeente Berkelland beleid gemaakt op toerisme en recreatie. Dit beleidsstuk, met de naam ‘Beleef het in Berkelland’, is in 2008 vastgesteld door de gemeenteraad. In dit beleidsstuk is de sector beschreven en zijn daarnaast beleidskaders benoemd voor het kamperen in Berkelland. In het stuk is de ambitie uitgesproken om eensociaal en levensvatbaar toerisme in Berkelland te bevorderen zonder aan de andere kant afbreuk te doen aan hetlandschap, de natuur, de eigen Achterhoekse cultuur en de lokale economie. Om dit te bereiken werd ingezet op samenwerking, innovatie, vertellen van het verhaal en de toeristische infrastructuur. Voor verblijfsrecreatie is de ambitie uitgesproken om de aantrekkingskracht van Berkelland te vergroten door een breed aanbod aan verblijfsaccommodaties waarbij er wordt gestreefd naar kwalitatief hoogwaardige, innoverende en gezonde recreatiebedrijven waar zoveel mogelijk gasten jaarrond veilig en vraaggericht in een gedifferentieerd kwaliteitsproduct kunnen recreëren.

Beleef het in Berkelland is de afgelopen jaren de leidraad geweest voor het handelen van het gemeentebestuur. Een actielijst was ook onderdeel van deze visie. De visie uit 2008 laat enerzijds zien wat Berkelland actief op gang wil brengen, waar beleid voor ontwikkeld moet worden en waar in samenwerking met de sector sturing op aan wordt gegeven. Ook is de visie richtinggevend. Door het afweging- en toetsingskader konden allerlei losse plannen,ideeën en oplossingen die niet de gewenste gevolgen hebben worden voorkomen.

De belangrijkste beleidsmatige onderwerpen uit de visie heeft de gemeente Berkelland door vertaald naar de Structuurvisie 2025. In deze Structuurvisie is beschreven waar in de gemeente welk type toeristisch-recreatieveontwikkelingen wel of niet wenselijk zijn.

Naast beleidsmatige ontwikkelingen, hebben er ook organisatorische ontwikkelingen plaatsgevonden. Zo zijn de vier voormalige VVV's van Borculo, Ruurlo, Eibergen en Neede in 2007 gefuseerd tot VVV Berkelland. Ook zijn er prestatieafspraken gemaakt met de VVV's. Eén van de prestaties die geleverd moest worden was het ontwikkelen en in de markt zetten van nieuwe arrangementen. De kerntaken van de VVV spitst zich toe op gastheerschap, productontwikkeling, informatievoorziening, informatieverstrekking en winkelfunctie. Het delen van informatie en kennis en ervaring is een kerntaak. VVV Berkelland was als franchiseorganisatie aangesloten bij de regionale VVV structuur. In 2012 is de gemeente Berkelland gestopt met het subsidiëren van de VVV Berkelland waardoor de VVVBerkelland is opgeheven. De vier vestigingen zijn afzonderlijk van elkaar verder gegaan als VVV Ruurlo, VVV Neede,TIP InEibergen en TIBorculo. Wel werken alle vestigingen samen met Stichting Achterhoek Toerisme.

De gemeente Berkelland heeft daarnaast besloten om vanuit Stichting Achterhoek Toerisme een regiocoördinatoraan te stellen. Jarenlang heeft deze persoon ontwikkelingen in de vrijetijdssector aangejaagd, verbindingen tot stand gebracht en nieuwe kwalitatief hoogwaardige producten en arrangementen ontwikkelt. Vanwege gemeentelijke bezuinigingen is deze functie per 1 januari 2021 komen te vervallen. In april 2023 is er weer voor twee jaar een regiocoördinator aangesteld.

Keistraat
Kerkplein

Literatuurlijst

Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd. (2019). *Vitaliteitsonderzoek Achterhoek*.

Gemeente Berkelland. (2008). *Beleef het in Berkelland*.

Gemeente Berkelland. (2010). *Structuurvisie Berkelland 2025*.

Gemeente Berkelland. (2021). *Beleef het in Berkelland*.

Gemeente Berkelland. (2023). *Beleidskaders verblijfsrecreatie Berkelland*.

Ginder. (2023). *Monitor economische betekenis recreatie en toerisme Achterhoek.*

Leefstijlvinder. (2020). *Leefstijlvinder Vakantie en Vrije Tijd*. Geraadpleegd via https://leefstijlvinder.nl/

Moventem. (2019). *Rapportage Identiteit en Profiel. Gemeente Berkelland*.

Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen. (2019). *Perspectief 2030. Bestemming Nederland*.

NBTC & CELTH. (2025) *Forecast 2035*

Provincie Gelderland. (2025). *Beleidskader Toerisme en Recreatie*.

Riefel, A. (2020). *Regionale Vrijetijdsagenda 2020-2030*.

Stichting Achterhoek Toerisme. (2024) *Onderzoek verblijfsgasten Achterhoek 2024*

Vermeulen, T. (2024). *Trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd Editie 45*.

